



ANDRAGOŠKI
ZAVOD
MARIBOR
– LJUDSKA
UNIVERZA
100 let



A.Z. andragoški zavod
ustanovljen leta 1922 **100 let**



ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR – LJUDSKA UNIVERZA 100 let

Urednika: Dejan Kac, Vlasta Stavbar

Maribor, 2022



KAZALO

- 1 UVODNIK (Irena Urankar)
- 3 LJUDSKA UNIVERZA V MARIBORU, 1922–1941
- 15 LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR, 1945–1959
- 20 DELAVSKA UNIVERZA MARIBOR, 1959–1992
- 29 ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR – LJUDSKA UNIVERZA, 1992–2022
- 43 OSEBNOSTI
- 45 VIRI IN LITERATURA

»Ljudska univerza bodi duševno zdravilišče, v katerem se bodo srca in duhovi odpirali blagodejnim žarkom resnice, znanja, misli, lepote in plemenitosti.«

Božidar Borko, Tabor, Občni zbor Ljudske univerze, 17. 1. 1922, str. 3.

UVODNIK



Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza je ena izmed najstarejših institucij za izobraževanje odraslih v Sloveniji. V 100 letih smo delovali pod različnimi imeni in različnimi družbenimi sistemi, a zmeraj za potrebe ljudi v lokalni in širši skupnosti. Vsaj v zadnjih dveh desetletjih smo prispevali veliko tudi k poglobljanju partnerskega sodelovanja in povezovanju različnih institucij v lokalnem in regionalnem okolju. Ponosni smo, da nadaljujemo delo slovenskih akademikov iz daljnega leta 1922 in gradimo na temeljih, ki so jih postavile pretekle generacije. Skozi bogato zgodovino smo se razvili v sodobno izobraževalno, svetovalno in informacijsko ustanovo za izobraževanje odraslih. Današnji hitro spreminjajoči se časi zahtevajo, da vseživljenjsko učenje postane ključna kompetenca 21. stoletja. Ključne kompetence so tiste, ki jih vsi ljudje potrebujemo za osebno izpopolnitev in razvoj, dejavno državljanstvo, socialno vključenost in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela. Zavedamo se, da bomo le opremljeni posamezniki sposobni soustvarjati enakopravnejšo in bolj demokratično družbo. K temu prispeva tudi digitalna pismenost, kompetenca, ki se je izkazala kot nepogrešljiva v času epidemije koronavirusa pri skupinah odraslega prebivalstva vseh starosti in stopenj izobrazbe. Poslanstvo Andragoškega zavoda Maribor – Ljudske univerze je ponuditi odraslim kakovostno celostno vseživljenjsko izobraževanje in svetovanje, ki omogočata pridobivanje znanja in razvijanje sposobnosti za doseganje poklicnih in osebnih ciljev. Z odgovornostjo do preteklih, sedanjih in prihodnjih generacij bomo še naprej izpolnjevali svoje poslanstvo, vizijo in udeleževali vrednote, ki smo jih prepoznali sami. Trudili se bomo, da bo prihodnost izobraževanja stabilnejša in bolj gotova ter nam vsem v ponos.

Irena Urankar,
direktorica Andragoškega zavoda Maribor – Ljudske univerze



LJUDSKA UNIVERZA V MARIBORU, 1922–1941

»Ljudska univerza bodi duševno zdravilišče, v katerem se bodo srca in duhovi odpirali blagodejnim žarkom resnice, znanja, misli, lepote in plemenitosti«.¹

V mnogih evropskih državah so se ljudske univerze kot ljudske visoke šole pojavile že v sredini 19. stoletja, medtem ko se v deželah nekdanje Avstro-Ogrske monarhije pojavijo šele ob koncu stoletja. Na Dunaju je bila leta 1897 ustanovljena Ljudska univerza Urania, katere dom je v letih 1909–1910 zasnoval slovenski arhitekt Maks Fabiani. Pomen in razvoj ljudskih visokih šol sta tesno povezana s spreminjajočimi se družbenimi razmerami. Hiter gospodarski in tehnološki razvoj sta prinašala tudi potrebo po nadaljnjem izobraževanju odraslih.²

Ker Slovenci leta 1919 še nismo imele svoje nacionalne univerze, so spoznanja o izobraževanju odraslih v Slovenijo prinašali zlasti študenti, ki so študirali na univerzah na Dunaju in drugih evropskih središčih. Seznanili so se z načinom dela ljudske visoke šole, ki jo je na Danskem ustanovil evangeličanski pastor Nikolai Frederik Grundtvig (1783–1872) ter daje poudarek nadaljnji izobrazbi in vzgoji preproste prebivalstva, prav tako so upoštevali tudi spoznanja in ideje anglosaškega prostora, ki je primernejši za izobraževanje inteligence, ki bi lahko prenesla znanost v poljudnoznanstveni obliki med preproste ljudi.³

Po letu 1918 so se na Slovenskem začele ustanovljati ustanove, ki so skrbele za izobraževanje odraslih. Ime za te vrste šol ni bilo enotno, saj poleg imena »ljudska visoka šola« zasledimo tudi imeni »ljudsko vseučilišče« in »ljudska univerza«.⁴

Zamisel o nujnosti »ljudskega vseučilišča« je v Mariboru, v mestu, ki mu je konec prve svetovne vojne prinesel korenite spremembe, oživela že zelo zgodaj, poleti 1919, še pred podpisom mirovne pogodbe z Avstrijo. To zamisel je spodbudila »razveseljiva novica v časnikih«, da so ljudski univerzi ustanovili v Zagrebu in Beogradu. V uvodniku mariborskega katoliškega časnika Male novice so zapisali: »Pri tej priliki se pa spomnimo tudi našega Maribora. Slovenski napisi, to še ni vse. Močni bomo postali še le, če okrepimo na tej tako važni naši obmejni postojanki našo kulturo in jo zanesemo med najširše ljudske množice. Tu bi bila potreba ljudskega vseučilišča bolj kot kje drugje.«⁵

V Mariboru so se takoj po začetku županovanja Ivan Grčarja poleti 1921 začeli resno ukvarjati s problemom izobraževanja odraslih in ljudske prosvete. Socialni demokrati so imeli svoje nazore o iz-

¹ Božidar Borko, Tabor, *Občni zbor Ljudske univerze*, 17. 1. 1922, str. 3.

² Ljudska univerza Koper = *Università popolare Capodistria: 50 let = [50] anni: 1961–2011*. Koper, 2011, str. 11.

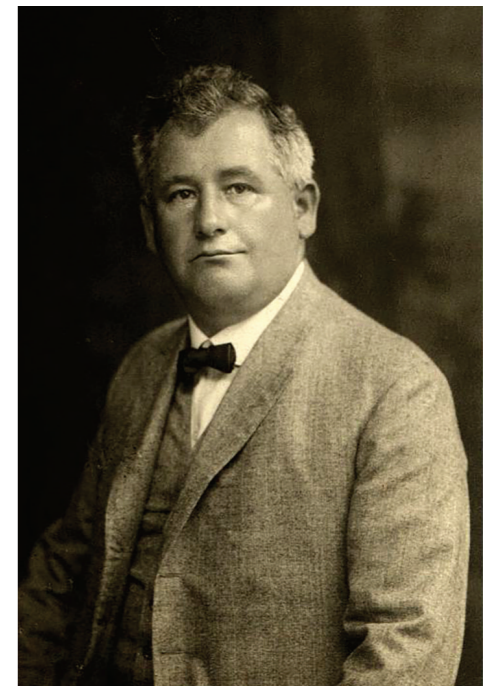
³ Melita Cimerman, *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, 2021, str. 4; Monika Govekar–Okoliš, *Razvoj in pomen ljudskih visokih šol na Slovenskem v letih 1918–1941*. V: *Andragoška spoznanja*, letn. 14, 2008, št. 1/2, str. 16.

⁴ Monika Govekar–Okoliš, *Razvoj in pomen ljudskih visokih šol na Slovenskem v letih 1918–1941*. V: *Andragoška spoznanja*, letn. 14, 2008, št. 1/2, str. 19.

⁵ Male novice, *Ljudsko vseučilišče in knjižnica*, 26. 8. 1919, str. 1; Bruno Hartman, *Ljudska univerza v Mariboru: 1922–1941: tudi na Studencih in na Ptujju*. *Časopis za zgodovino in narodopisje* (odslej ČZN), letn. 66, 1995, št. 1, str. 72.

obraževanju delavcev in jih skušali uresničiti v Ljudski univerzi. Že 22. novembra 1921 je bil v dvorani Rotovža sestanek o ustanovitvi »ljudskega vseučilišča« v Mariboru.⁶

Viktor Grčar, prvi slovensko izvoljeni župan Maribora (1921–1924) in prvi predsednik Ljudske univerze v Mariboru (18. 1. 1922–25. 2. 1924)



Vir: PAM, Zbirka fotografij in razglednic, signatura SI_PAM/1693

Ivan Favai, gonilna sila te akcije, je zbranim predstavil svoj pogled na načrt o ustanovitvi in organiziranosti Ljudske univerze. Ljudska univerza naj bi postala središče novega prosvetnega dela v mestu. Strokovna in splošno–izobraževalna predavanja naj bi širila duhovno obzorje mariborskega delavstva in srednjega sloja. Pogovora se je udeležil tudi župan Viktor Grčar, ki je zagotovil ljudskemu vseučilišču ustrezne prostore.⁷

⁶ Bruno Hartman, *Ljudska univerza v Mariboru, 1922–1941, tudi na Studencih in na Ptujju*. V: ČZN, letn. 66, 1995, št. 1, str. 73.

⁷ Prav tam, str. 75–76.



Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

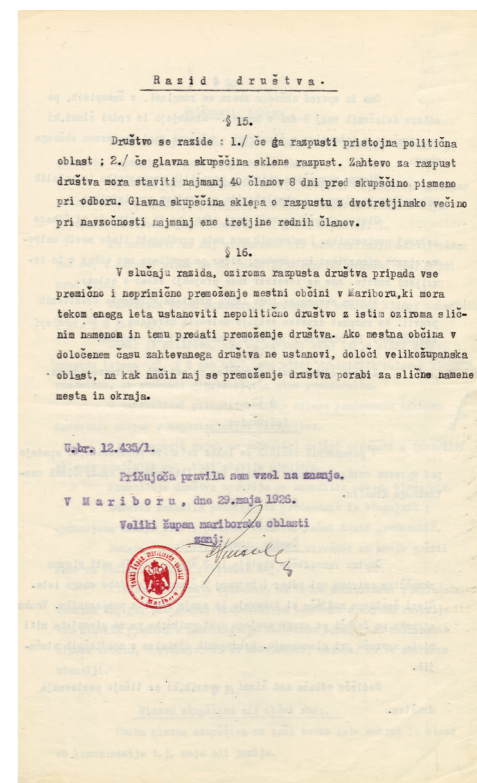
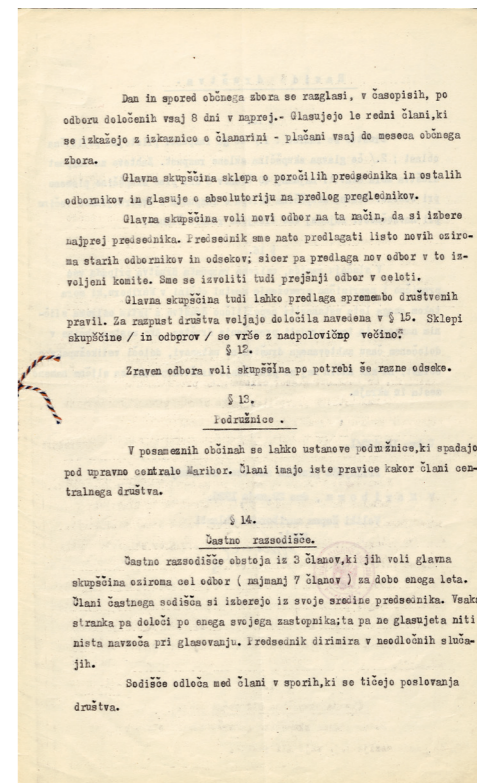
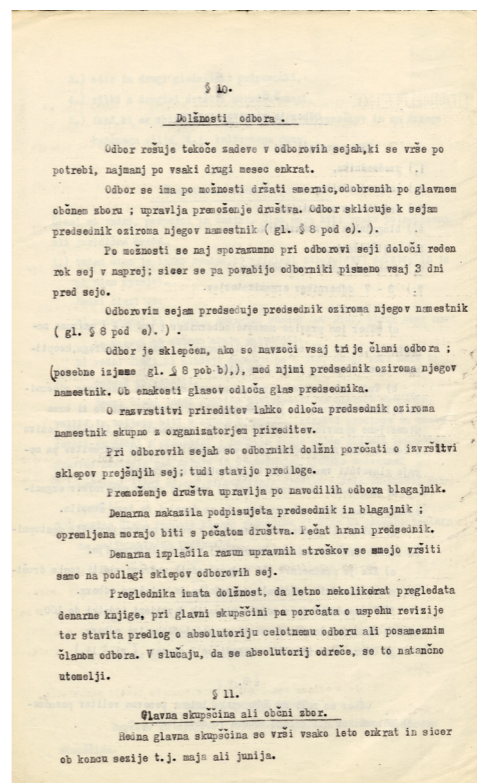
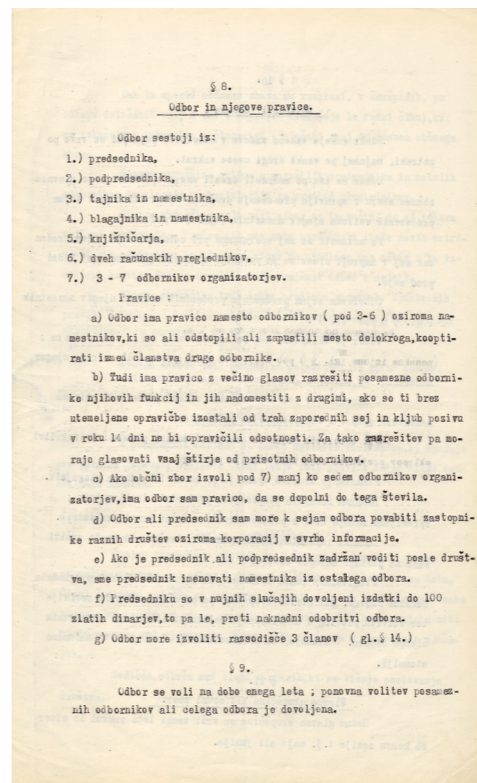
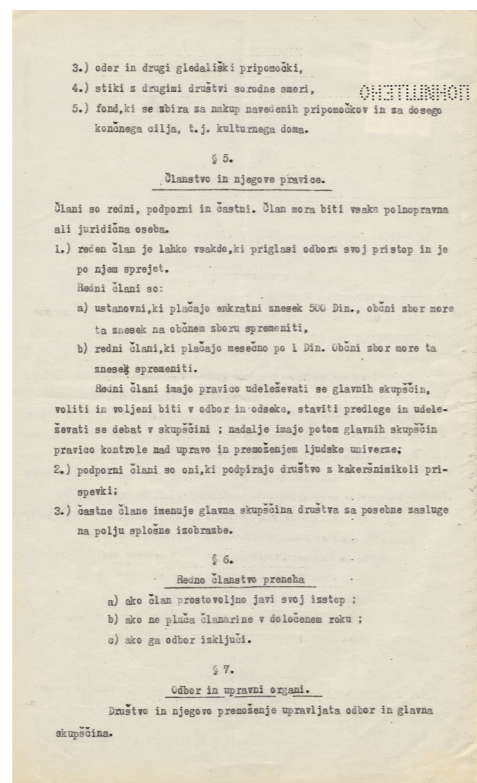
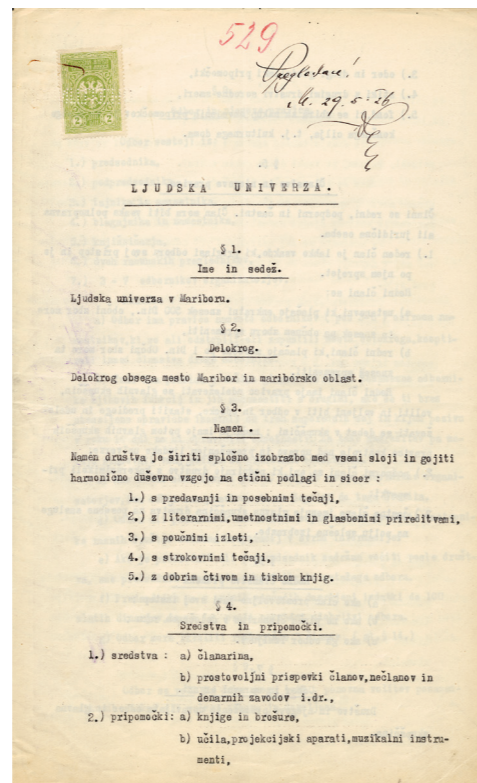
Izvoljeni pripravljalni odbor Ljudske univerze v Mariboru, katerega gonilna sila je bil tajnik prof. Ivan Favai je poskrbel za društvena pravila; potrdila jih je pokrajinska uprava v Ljubljani. Društvena pravila so določala, da Društvo Ljudska univerza v Mariboru deluje v mestu in političnem okraju Maribor. Njegov namen je bil širiti splošno izobrazbo med vsemi sloji na območju njenega delovanja.

1. z brezplačnimi predavanji in specialnimi tečajji;
2. z javnimi literarnimi prireditvami;
3. s poučnimi ekskurzijami;
4. s tiskom in knjižnicami.⁸

Predložena pravila Ljudske univerze v Mariboru je odobrila Pokrajinska uprava za Slovenijo, dne 14. decembra 1921 (št. 12020/V).⁹

⁸ Prav tam, str. 76.

⁹ Pravila Ljudske univerze v Mariboru. Arhiv Republike Slovenije, Zbirka pravil št. 3989.



Ustanovni občni zbor Ljudske univerze v Mariboru se je vršil v mali kazinski dvorani 18. januarja 1922, v poslopju nekdanje nemške kazine na Slomškovem trgu. Zbora se je udeležilo 40 udeležencev. Odločili so se za »resno, nestransko, sistematično kulturno delo«. Odbor je bil sestavljen iz privrženecv različnih strank: predsednik je bil župan Viktor Grčar, za podpredsednika so izvolili profesorja mariborskega bogoslovja dr. Franca Kovačiča, tajnik je bil časnikar Božidar Borko, tajnikov namestnik prof. Ivan Favai, za blagajnika je bil izvoljen profesor klasične gimnazije Fran Bračun, za njegovega namestnika pa slavist prof. dr. Makso Kovačič.¹⁰

Mariborske vesti.

Maribor, 19. januarja 1922

Ustanovni občni zbor Ljudske univerze v Mariboru. Sinoči ob 20. uri se je vršil v mali kazinski dvorani ustanovni občni zbor društva »Ljudska univerza« v Mariboru. Kakor znano, je doslej deloval pripravljajni odbor (predsednik g. okr. glavar dr. Lanjšič), ki je izdelal pravila in druge priprave za definitivno ustanovitev društva, ki bi naj postalo stalno žarišče izobraževalnega dela v Mariboru in okolici. Sinoči se je društvo formalno ustanovilo in so člani izvolili nov odbor. Zborovanja se je udeležilo samo okrog 40 oseb; znamenja, kako malo zanimanja vzbujajo v našem mestu resno, nestransko, sistematično kulturno delo. Zborovanje je vodil na mesto obolelega predsednika g. okr. glavarja dr. Lanjšiča začasni tajnik g. prof. Favaj. Po kratkem poročilu o delu pripravljajnega odbora in čitanju pravil se je izvolil nov odbor in sicer so stopili v vodstvo »Ljudske univerze« sledeči gospodje: predsednik župan V. Grčar, podpredsednik prof. bog. dr. Fr. Kovačič, tajnik žurnalist Božidar Borko, tajnikov namest. prof. I. Favaj, blagajnik prof. F. Bračun, blagajnikov namestnik prof. dr. Makso Kovačič; Odborniki: docent dr. I. Matko, gimn. ravnatelj dr. Tomišek in črkostavec Ošlak. Namestniki: strokovni učitelj Gustav Šilih, odvetnik dr. Boštjančič in gospa Štefina. Preglednika: dr. K. Skapin in prof. dr. Pečovnik. — Prihodnji teden se vrši prvo otvoritveno predavanje, katerega otvori predsednik g. Grčar in na katerem predava g. prof. Favaj o Ljudski univerzi in ozirno na vzgojo in izobrazbo ljudstva. Strokovni tečaj za kemijo, h kateremu se je prijavilo že okrog 35 udeležencev iz vseh slojev mariborskega prebivalstva in katerega vodi g. prof. Pirnat, se prične malo po otvoritvi. Predavanja se bodo vršila redno vsak teden. Doslej se je prijavilo že leno število predavateljev, tako da bo Ljudska univerza res postala središče kulturnega dela v Mariboru. Upamo, da se bo za predavanja pokazalo več zanimanja kot ga je bilo za večerajšnji občni zbor.

Tabor, 20. 1. 1922, str. 4.

Deset dni po ustanovnem občnem zboru mariborske Ljudske univerze, 28. januarja 1922, je bilo prvo predavanje Ljudske univerze »O pravi in nepravi izobrazbi, kakor jo pojmujejo danes in kakršna naj bo v resnici«.¹¹

Predavanje je izvedel suspendirani profesor mariborske klasične gimnazije Ivan Favai, ki je v Mariboru deloval v delavskih organizacijah in socialističnem gibanju in bil leta 1919 med soustanovitelji društva Svoboda. Leta 1920 je na volitvah v ustavodajno skupščino kandidiral na listi KPJ, po razglasitvi zakona o zaščiti države leta 1921 so prof. Favaia, ki se je zavzemal za skupno politično pot socialdemokratov in komunistov, odstranili iz državne službe profesorja na klasični gimnaziji zaradi komunistične propagande. Konec decembra 1921 je bil premeščen na realko, na kateri naj bi poučeval 12 ur tedensko, preostale službene ure pa naj bi opravljal kot knjižničar javne študijske knjižnice, v kateri je deloval prve mesece leta 1922.¹²

Leta 1924 se je župan Viktor Grčar zaradi naraščajočih obveznosti pri vodenju mesta odpovedal predsedstvu Ljudske univerze. 25. februarja 1924 je na občnem zboru Ljudske univerze prevzel vodstvo inž. Janko Kukovec¹³, osrednja osebnost Ljudske univerze in njen predsednik v letih 1924–1941, od leta 1933 tudi njen častni član. Ljudsko univerzo je vodil do začetka (nemške) okupacije leta 1941.

¹⁰ Bruno Hartman, Ljudska univerza v Mariboru, 1922–1941, tudi na Studencih in na Ptujju. ČZN, letn. 66, 1995, št. 1, str. 76; Dragan Potočnik, Kulturna in prosvetna društva v Mariboru v obdobju med svetovnima vojnama. Zgodovinski časopis, letn. 54, 2000, št. 4, str. 621

¹¹ Tabor, Ljudska univerza, 1. 2. 1922, str. 3.

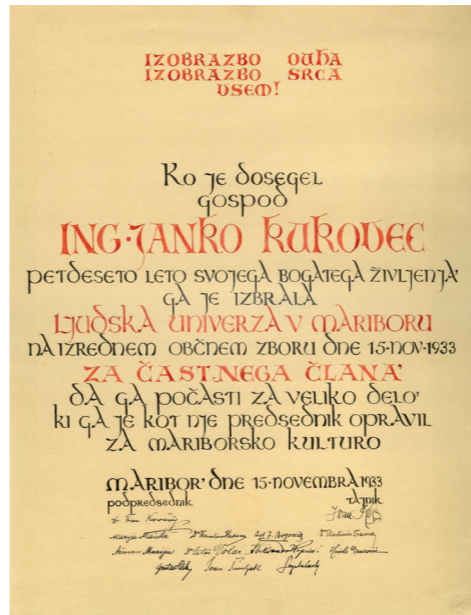
¹² Bruno Hartman, Petinsedemdeset let Univerzitetne knjižnice Maribor (1903–1978). V: Univerzitetna knjižnica Maribor 1903–1978: jubilejni zbornik, Maribor 1978, str. 28–29.

¹³ Janko Kukovec se je rodil 9. decembra 1883 v Ljutomeru kot sin znanega borca za pravice slovenskega naroda Ivana Kukovca, soorganizatorja prvega slovenskega tabora v Ljutomeru leta 1868 in dolgoletnega poslanca v štajerskem deželnem zboru. Sin Janko je obiskoval ljudsko šolo v domačem kraju, nižjo realko pa v Mariboru. Da bi ga iztrgal nemškemu okolju, ga je oče poslal v Ljubljano, kjer je obiskoval višje razrede realke in leta 1904 maturiral. Gradbeništvo je študiral v Zürichu na tamkajšnji znameniti tehnični visoki šoli (ETH). V Švicu se je poročil z zdravnico dr. Klaro Doktor (1883–1980), rusko Židinjko iz Hersona v Ukrajini, ki je imela prvo žensko zasebno zdravniško ordinacijo v Mariboru, na Gosposki ul. 2. Z njo je imel dva sinova – starejši, pravnik Vladko (1908–1892), je bil odvetnik in pravni referent v Mariboru, mlajši, Robert (1910–1945) je bil kirurg in je padel kot partizanski zdravnik. Kot inženir za nizke gradnje je služboval po raznih krajih v Evropi, v Sankt Peterburgu, Innsbrucku, Firencah in na Dunaju, kjer je nekaj časa študiral umetnostno zgodovino na univerzi. Med prvo svetovno vojno je bil leta 1915 mobiliziran. Po prvi svetovni vojni, in sicer leta 1920, se je z družino naselil v Mariboru, kjer je kot gradbenik služboval na okrajnem glavarstvu v Mariboru, kasneje pa kot gradbeni svetnik na Sreskem načelstvu Maribor – levi breg. Okupacijo je preživel kot dnevničar v Ljubljani. Po letu 1945 je bil nameščen v tedanjem ministrstvu za gradnje kot šef odseka za solstvo, že po nekaj mesecih pa je bil premeščen na mesto šefa uprave javnih zgradb v Maribor. V pokoj je stopil leta 1946. Umrl je 10. 5. 1968 v Mariboru, kjer je tudi pokopan. Glej: Bogo Teply, Ing. Janko Kukovec, Večer, 21. 5. 1968, str. 8.



Janko Kukovec

Vir: UKM Zbirka drobnih tiskov



PAM, SI_PAM/1679 Družina Kukovec, AŠ 1

Uvodno predavanje po novi zasnovi jo bil prvi javni radijski koncert v Mariboru, v veliki kazinski dvorani 22. oktobra 1924. Pionir radiofonije v Mariboru, inž. Dušan Tomšič, ravnatelj Mestne plinarne, je pripravil prenos radijskih oddaj – glasbenih in govornih – iz Breslaua (Wrocław), Berlina, Rima in Londona. Dvorana je bila nabito polna poslušalcev, dijaki so zasedli tudi vse galerije.

Radio-predavanje in koncert. Ljudska univerza priredi prvi »Radio-koncert« v Mariboru v sredo, dne 22. oktobra, ob 8. uri zvečer v veliki kazinski dvorani. Uvodno predavanje bo imel, kakor tudi vodil vsa proizvajanja g. inž. Tomšič. Po predavanju bo občinstvu dana priložnost slišati radio-koncerte iz Breslave, Rima itd. Vsakdo, kdor se namerava seznaniti s to res genilano iznajdbo brezžičnega govorjenja, naj ne zamudi te prilike. Na tem večeru bo g. inženjer na svojem aparatu obrazložil skrivnosti problema brezžične predaže znakov. Radi gotovo velikega zanimanja občinstva se vrši predprodaja vstopnic pri ge. Zlati Brišnik, trgovini v Slovenski ulici. Cena vstopnicam je 8, 4 in 2 din.

Napoved prvega »Radio-koncerta« v Mariboru v časniku Straža (20. 10. 1924, str. 3).

Inž. Dušan Tomšič, ki je nekaj dni poprej ustanovil Radio klub Maribor, je uvodoma obrazložil princip radiofonije, njen začetek in razvoj v zahodnih deželah. Potem pa je sprožil naprave, postavljene na podij – »visoko anteno, poleg nje na mizi aparat s šestimi žarnicami, poleg mikrofona, zadaj baterije; spredaj je bil postavljen ojačevalec, ki nekoliko spominja na gramofon«. Občinstvo se jo na moč zabavalo; »noben ni zapustil dvorane, da se ne bi čudil radio-telefonu, ki ustvarja ogromne perspektive v bodočnosti«.¹⁴ Novo vodstvo Ljudske univerze je s spretno predstavitvijo tehnične novosti nagovorilo širše kroge potencialnih članov, zaradi ogromnega zanimanja so morali radijski koncert ponoviti že kar v soboto, 25. oktobra 1924.

Jaro Dolar v Spominih o »radio-koncertu« zapiše: »Dobro se spominjam »radio koncerta«. Bili smo strašansko radovedni. Oče ga je zabeležil v Kroniki 22. 10. 1924 brez komentarja. Predavanja se zelo dobro spominjam. Nad odrom je bila žica, na kateri so visele nekakšne špirale. Razumel nisem ničesar. Za drugi del predavanja je bil napovedan prenos. Napeto smo poslušali in res zaslišali nekakšno piskanje. Predavatelj nam je razložil, da gre za fading. O kakšni melodiji ni bilo sluha. Ko sva se z očetom vračala, sva razočarana ugotovila, da za sedaj pri nas o tem ne more biti govora. Ker pa smo o radio prenosih mnogo brali, je oče sodil, da je to najbrž le za velike narode, on pa tega prav gotovo ne bo več doživel.«¹⁵

Vprašanje financiranja Ljudske univerze ni bilo dorečeno, zato je predsednik inž. Janko Kukovec sprožil nabiralno akcijo in se v časniku Tabor obrnil k »Vsem prijateljem Ljudske univerze v Mariboru«, s prošnjo za nakazilo prispevkov. Z njimi bi si Ljudska univerza kupila episkop za projiciranje slik iz knjig in razglednic, pa tudi »glasovir«, saj je nameravala v svoj program vključiti glasbene prireditve. Ponovno je opomnil na zamisel, da bi v Mariboru zazidali »Mariborski ljudski kulturni dom«.¹⁶

Janko Kukovec je kot široko razgledan svetovljan iz Ljudske univerze ustvaril eno najpomembnejših ustanov v mestu in najboljšo ljudsko univerzo v Sloveniji. Po zgledu danske ljudske visoke šole je skušal v poslušalcih doseči čim globlje pojmovanje življenjskih in kulturnih pojavov. Predavanja je prav sistematično organizirala v ciklih, tako da so se

¹⁴ Bruno Hartman, Ljudska univerza v Mariboru, 1922–1941, tudi na Studencih in na Ptujju. ČZN, letn. 66, 1995, št. 1, str. 81–82.; Tabor, Radio v »Ljudski univerzi«, 24. 10. 1924, str. 2.

¹⁵ Jaro Dolar, Spomini. V preddverju literature. Maribor, 1995, str. 60.

¹⁶ Tabor, Kultura in umetnost, 10. 3. 1925, str. 3.

obiskovalci seznanili s kulturo jugoslovanskih in drugih narodov. Leta 1930 je Janko Kukovec v Maribor povabil Marijo Skušek, rojeno Tsuneko Kondō Kawase (1893–1963), prvo Japonko, ki se je naturalizirala v Sloveniji, po njenem prvem odmevnem predavanju v Ljubljani.

Marija Skušek, roj. Tsuneko Kondō-Kawase



Vir: Slovenski etnografski muzej

Jaro Dolar se spominja tretjega obiska slovenske Japonke: »V živem spominu mi je ostal japonski večer. V dveh zaporednih predstavah je naša Japonka Skušekova, žena slovenskega mornariškega častnika, predstavila Japonsko. Mikavna je bila že zaradi bogatega kostuma, zaradi svojega petja in tudi plesa. Spremljala jo je njena hčerka, ki pa je bila mnogo večja od nje, pa tudi manj očarljiva.«¹⁷ Ljudska univerza je organizirala cikle tudi s področja biologije, medicine, pedagogike, sociologije, etike. Pri tem pa je vselej izbirala najboljše predavateljice in znanstvenike. Tako so na mariborski ljudski univerzi predavali tudi univerzitetni profesorji iz Ljubljane, Zagreba in drugih, tujih univerz. Med odličnimi gostujočimi strokovnjaki so v Ljudski univerzi Maribor predavali med drugimi tudi znameniti avstrijski psihiater Alfred Adler, utemeljitelj individualne psihologije, poljsko-avstrijski umetnostni zgodovinar dr. Josef Strzygowski, ravnatelj dunajskega inštituta za zgodovino likovne umetnosti, srbski zgodovinar dr. Aleksej Jelačić iz Skopja, biolog dr. Boris Zarnik in psiholog dr. Zoran Bujasa iz Zagreba, več profesorjev ljubljanske univerze, dr. Julius Kugy, znameniti alpinist iz Trsta, irsko-škotska jezikoslovka, novinarka in alpinistka Fanny Susan Coopeland, svetovna popotnica Alma Karlin in drugi.¹⁸

¹⁷ Jaro Dolar, *Spomini. V predverju literature*. Maribor, 1995, str. 59.

¹⁸ Dragan Potočnik, *Kulturna in prosvetna društva v Mariboru v obdobju med svetovnimi vojnami. Zgodovinski časopis*, letn. 54, 2000, št. 4, str. 621.

»Posebne pozornosti je bil deležen sloviti Alfred Adler, zgodnji Freudov učenec, s predavanjem o individualni psihologiji. Ker je Kukovec vedel, da bo precejšen naval, je najel veliko kazinsko dvorano, v kateri smo se tiščali. Dijaki smo stali zadaj, kdor je imel srečo, je lahko sedel na z rdečim žametom prevlečenih klopeh, kjer smo predavatelja sicer slabše videli, a dobro slišali. Predaval je seveda nemško, kar v Mariboru sploh ni bil problem. Vem, da smo še tedne po predavanju govorili o manjvrednostnih kompleksih.«¹⁹ Ljudska univerza je pozornost namenjala tudi besedni umetnosti. Posebnost ljudske univerze so bili spominski večeri, posvečeni slovenskim pesnikom. Poudarjeno slovensko slovesnost je Ljudska univerza priredila skupaj z mariborskim Narodnim gledališčem 23. januarja 1928 – proslavo petdesetletnice rojstva pesnika Otona Župančiča. Proslava je obsegala polurno predavanje prof. Janka Glazerja o Otonu Župančiču.

Narodno gledališče v Mariboru

Predstava 91 **Izven.** Sezona 1927-28

Narodno gledališče in Ljudska univerza v Mariboru
priredita

v ponedeljek, 23. januarja 1928 ob 20. uri

PROSLAVO

petdesetletnice rojstva Otona Župančiča

SPORED:

1. Predavanje o Župančiču govori prof. Janko Glaser.
2. a) O. Župančič - Jos. Pavlič, „Upravnik“
b) O. Župančič - Jos. Procházka, „Zvezde šarju“
Pojte Franja Barjane, na klavirju spremlja Minka Zacherlova
3. a) O. Župančič, „Cičiban in šebela“, recitira Elvira Krajevna
b) O. Župančič, „Is dnevnik“, „Zdravica“, recitira Jolka Kovič
c) O. Župančič, „Oranža“, „Dete čeblice“, recitira Anta Kovačičeva
d) O. Župančič, „Umetnik in tančica“, „Vesela ponedelja epistola“, recitira Vladožer Škrbinšek
4. a) O. Župančič - A. Lavčič, „Srečanja“
b) O. Župančič - Jos. Pavlič, „Padala so cvetne sanje“
Pojte Peter Burja, na klavirju spremlja Minka Zacherlova

ODMOR

Klavir lastnega izdelka je dala iz prijaznosti na razpolago tvrdka Joz. Brandl v Mariboru.

MED IZVAJANJEM VSTOP NI DOVOLJEN

Po policijski odredbi in v interesu občinstva je prepovedan vstop v parter in na balkon z dežniki, palčami, kljubokom in površnikom. Občinstvo se prosi, da te predmete ostavi v garderobi.

Cene prostorom:

Ložni sedeži v parterju in I. nadstropju po Din 35,—, 30,—, 20,—, v II. nadstropju po Din 15,—, 12,—; parterni sedeži po Din 25,—, 20,—, 15,—; balkonski sedeži po Din 25,—, 20,—, 15,—, 12,—; galerijski sedeži po Din 12,—, 10,—, 7,—. Stojišča v parterju za nedeljke Din 7,—, za dijakke 4,—, na galeriji 3,—.

Blagajna se odpre pol ure pred začetkom predstave. Konec po 22. uri.

VERONIKA DESENIŠKA
IV. DEJANJE

OSEBE:

Herman II. Celjan	Edo Grom
Friderik II., njegov sin	Rado Zelenik
Vitez Jolč Sotelki	Pavel Rašberger
Vitez Ivan Semčičan	Danilo Stopar
Nevada, oboževnik v Krakem gradu	Anton Harasovič
Geta, Jelašvina dvoranica	Anta Kovačičeva
Friderikov pisar	Fran Tovarrik
Veronika Deseniška	Elvira Krajevna

Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

O Glazerjevem predavanju je dnevnik Jutro zapisal: »Z veliko ljubeznijo so bile prežete njegove besede, ko nam je zgradil Župančiča v

¹⁹ Jaro Dolar, *Spomini. V predverju literature*. Maribor, 1995, str. 59.

vseh niansah njegove duše.«²⁰ Kljub odsotnosti Otona Župančiča so lože in parter napolnili »odlični predstavniki civilnih in vojaških oblasti in mnogoštevilno občinstvo, medtem ko je stojšče bilo nabito dijaštva.«²¹

Ljudska univerza se je posvetila tudi prezentaciji glasbe in obogatila prizadevanja Glasbene matice, Narodnega gledališča, Glasbenega društva Drava in številnih pevskih društev. Hinko Druzovič (1873–1959), profesor glasbe na mariborskem učiteljsišču in strokovni referent za glasbo Ljudske univerze, je pripravil številna predavanja in skrbel za koncertno dejavnost. Od leta 1925 je Ljudska univerza pripravila več komornih koncertov in glasbenih večerov, pri katerih so prišli do izraza predvsem slovenski in slovanski umetniki in ansambli (pianisti Ivan Noč, Marijan Lipovšek, Jadviga Poženelova, Zora Zarnikova iz Ljubljane, Hugo Kroemer iz Gradca, Vietinghoff iz Petrograda, violinisti Saša Popov iz Sofije, Karlo Rupel iz Ljubljane, Ljerko Spiller iz Zagreba, Čeh Jaroslav Kocian, Artur Michl, koncertni mojster graške Opere in graške Filharmonije, pevci Julij Betetto, Drago Hrčič, Svetozar Banovec, Mirko Pugelj, Fran Neralič). V sezoni 1926/27 je v veliki kazinski dvorani koncertiral ugledni slovenski pianist Anton Trost, profesor na dunajskem glasbenem konservatoriju.

Klavirski koncert prof. Antona Trosta v Mariboru

Dne 4. t. m. je priredil v Mariboru pianist prof. Anton Trost z Dunaja pod okriljem Ljudske univerze krasno uspel klavirski koncert v veliki dvorani Kazine.

S finim okusom sestavljeni, velezanimivi spored je nudil poleg mojstra Beethovna (op. 109) dragocenega Rameauja, enega najznačilnejših predstavnikov starofrancoske glasbe. Njegova dela se odlikujejo po klasični mirnosti muzikalne linije in plemenitosti harmonije. Tudi svojega Chopina nam je podal umetnik (balada op. 47) ter dražestne, nebeskolepe Poljske pesmi v Lisztovi obdelavi. Posebnost in užitek prve vrste pa so bili Marxov polihromni, bizarni Preludij, zanimivi, vroče ritmiški Albeniz (Castilla segnidillas) ter rafinirano - elegantni Debussy (Ples snežink, Umetalni ogenj). Spored je zaključil Liszt s svojo divje temperamentno IX. rapsodijo (Peštanski Karneval).

Prof. Trost je resen in misleč umetnik, ki še vedno raste in zori. Njegova blesteča tehnika, elegantnost prednašanja ter globoka čustvenost so vrline, s pomočjo katerih nam poda skladateljevo delo izčrpno in verno vasko glasbeno misel jasno izraženo in izoblikovano. Zlasti v Poljskih pesmih je zajel umetnost do dna: z Rapsodijo ps, ki jo je prednašal z virtuozno lahkoto, je naravnost zadivil. Bil je burno in dolgo aklamiran.

Dr. I. Y.

Jutro, 6. 11. 1926, str.3.

V sezoni 1928/29 je koncentriral, mladi slovenski violinist Karlo Rupel, ki se je kasneje violinsko izpopolnjeval v tujini.

²⁰ Jutro, *Župančičeva proslava v Mariboru*, 24. 1. 1928, str. 3.

²¹ Bruno Hartman, Oton Župančič na mariborskem odru. *Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja*, letn. XIV, 1978, št. 31, str. 15.

Ljudska univerza v Mariboru

Četrtek, dne 20. septembra 1928
ob 8. (20.) uri zvečer v veliki kazinski dvorani

Violinski koncert
ki ga priredi
Karlo Rupel iz Ljubljane
Pri klavirju: **M. LIPOVŠEK**

SPORED:

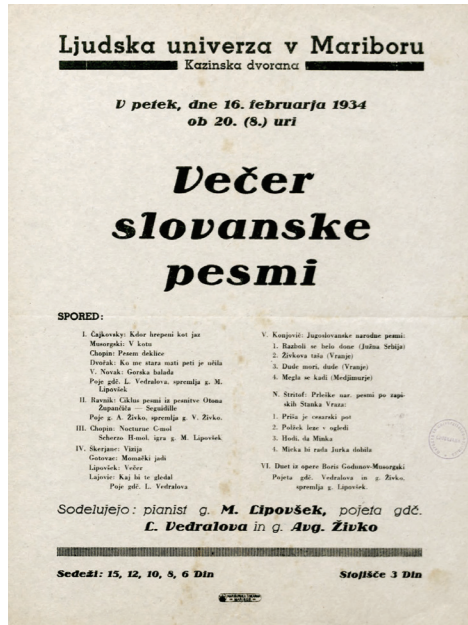
1. BRAHMS: Sonata op. 100 v a-duru. (Allegro amabile. Andante tranquillo. Vivace. Allegro grazioso.)
2. GLAZUNOV: Koncert op. 82 v a-molu. (Moderato. Andante. Tempo I. Allegro.)
3. a) KOGOJ: Andante.
b) SUK: Ljubavna pesem.
4. a) NIN-KOCHANSKI: Saeta.
b) SARASATE: Ciganski napevi.

Klavir, lastnega izdelka, od domače tvrdke Brandl.

Vir: NUK

Glasbene prireditve so imele zraven umetniškega še poučni značaj. Organizirali so večere francoske, ruske in češke glasbe, kot tudi večere slovenske, hrvaške in srbske narodne in umetne pesmi. Pripravili so spominske večere posvečene glasbenim osebnostim. Ob stoletnici smrti Ludwiga van Beethovna so leta 1927 pripravili Beethovnov večer v izvedbi Ševčikovega kvarteta Varšavske filharmonije. Obiskovalci so lahko prisluhnili še ljudskim in mladinskim vokalnim ter instrumentalnim koncertom s predavanji. Nastopili so še: Pariški trio, Belgijski kvartet državnega konservatorija, Ptujski trio (Karol Pahor, Čenda Sedlbauer in pianistka Stöhrova), Ljubljanski komorni kvartet in drugi.²²

²² Hinko Druzovič, Deset let slovenske glasbe v Mariboru (1918–1928). *ČZN*, letn. 23, 1928, str. 234.; Bruno Hartman, Ljudska univerza v Mariboru, 1922–1941, tudi na Studencih in na Ptuj. *ČZN*, letn. 66, 1995, št. 1, str. 88, 100.



Vir: NUK

Sezona 1927/28 je bila ena najuspešnejših v zgodovini Ljudske univerze, saj je v tej sezoni priredila 88 predavanj. Uspešno delo je odmevalo tudi v drugih delih Kraljevine SHS. Pohvaljen je bil zlasti njen sistem predavanj v ciklikih in povezanost z okoliškimi kraji. Svojo dejavnost je razširila tudi v delavsko predmestje Studenci, kjer sta za izobraževanje skrbela Sokol in Katoliško izobraževalno društvo. 15. novembra 1927 je bil občni zbor novega društva na Studencih. Poročevalec o njem v listu Mariborski večernik Jutra je ustanovitev društva na Studencih pozdravil; menil je, da bo velika naloga Ljudske univerze delavce »pridobiti zase, prikleniti jih, izvabiti jih iz zakajenih gostiln – imamo jih hvalabogu čez trideset«.²³ Kljub uspešnemu delu se je Ljudska univerza znašla v nezavidljivem finančnem položaju, saj ji je mestna občina odtegnila podporo. Odvisna je bila od pomoči mariborske oblasti, po ukinitvi le-te leta 1929 pa od banske uprave v Ljubljani. Nekaj sredstev je pridobila še od mariborske Posojilnice in podpornikov ter seveda s skromno vstopnino, ki je znašala, kot se spominja Jaro Dolar, »dva dinarja, lahko bi rekli nekakšen števeni dinar, nam dijakom so razdelili v šoli legitimacije za brezplačen obisk«.²⁴

Zviševanje vstopnine bi pomenilo, da bi postajala Ljudska univerza vedno manj dostopna ravno tistim slojem, katerim je namenjena.²⁵ Ljudska univerza se je zato 12. 1. 1928 na Mestni magistrat v Mariboru obrnila s prošnjo za subvencijo 15.000 dinarjev za kritje stroškov v sezoni 1927/28, ki so bili povezani s prireditvami (honorarji, poštni stroški, nagrade članom odbora, prirejanje brezplačnih tečajev).

²³ Bruno Hartman, Ljudska univerza v Mariboru, 1922–1941, tudi na Studencih in na Ptujju. ČZN, letn. 66, 1995, št. 1, str. 92, 95. Dragan Potočnik, Kulturna in prosvetna društva v Mariboru v obdobju med svetovnjima vojnama. Zgodovinski časopis, letn. 54, 2000, št. 4, str. 620–621.

²⁴ Jaro Dolar, Spomini. V predverju literature. Maribor, 1995, str. 59.

²⁵ Dragan Potočnik, Kulturna in prosvetna društva v Mariboru v obdobju med svetovnjima vojnama. Zgodovinski časopis, letn. 54, 2000, št. 4, str. 620–621.

»Ob tej priložnosti si usojamo opozoriti, da je nadaljnji obstoj in razvoj ljudske univerze resno ogrožen, če se ne izvršijo prav kmalu temeljite spremembe«.²⁶

Pročelje stavbe SNG Maribor okrog leta 1929. V njej sta delovali Študijska knjižnica (1921–1941) in Ljudska univerza (1922–1941, 1945–1950).

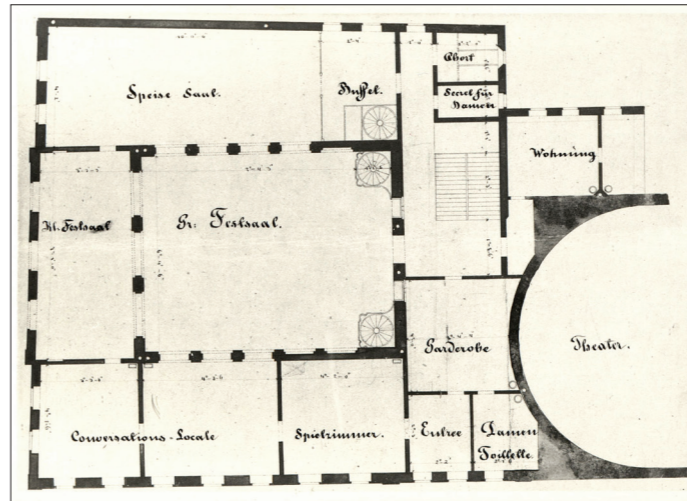


Vir: PAM, Zbirka fotografij in razglednic, sign. A1.3.16.25–1

Opozorili so tudi na pomanjkanje osebja in izpostavili najbolj pereč problem, ki se je zaostрил konec dvajsetih let – to so bili stalni prostori Ljudske univerze. Prireditve Ljudske univerze so bile v stavbi Slovenskega narodnega gledališča, in to v prvem nadstropju, v katerem sta bili sicer čitalnica in izposojevalnica Študijske knjižnice, ki se je že konec septembra 1921 po odločbi župana Viktorja Grčarja vselila v tri prostore v 1. nadstropju nekdanje kazinske stavbe na Slomškovem trgu 7 (v nekdanjo jedilnico na zahodni strani, malo slavnostno dvorano na južni ter govorilnico v jugovzhodnem vogalu). Ob ponedeljkih in petkih, ko so bila predavanja Ljudske univerze, so zložili bralne mize ob vhod in razpostavili stole. Spricho utesnjenosti je kuratorij Študijske knjižnice večkrat odpovedal prostore.

²⁶ PAM, SI_PAM/0005, AŠ 282, spis 3303/28.

Floris 1. nadstropja kazinske stavbe na Slomškovem trgu 17, kjer je Ljudska univerza delovala v letih 1922–1929.



Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

Resolucija Ljudske univerze, sprejeta na občnem zboru 27. maja 1929, »da je nadaljno delovanje pri obstoječih razmerah edino možno v dosedanjih prostorih Študijske knjižnice«.²⁷ Težak položaj Ljudske univerze se je rešil šele leta 1929, ko je mestna občina Ljudski univerzi dovolila uporabo dvorane nekdanjega kina Apollo v pritličju kazinske stavbe, vzdolž Gledališke ulice. V njej je bila od otvoritve Kazine leta 1865 kazinska kavarna, od leta 1916 Mestni kino, od leta 1925 pa kino Apollo.

a— Ljudska univerza dobila prostore. Ljudska univerza v Mariboru je kmalno vendarle dobila svoje prostore. Mestni magistrat le namreč dovolil uporabo dvorane Apollo-kina dvakrat na teden in tudi potrebno preureditev prostorov. Le žal, da se bodoogle prireditve Ljudske univerze vršiti večinoma le enkrat na teden, ker le ta naša prosvetna institucija ostala brez vsakih podpor.

Jutro, 17. 11. 1929, str. 4.

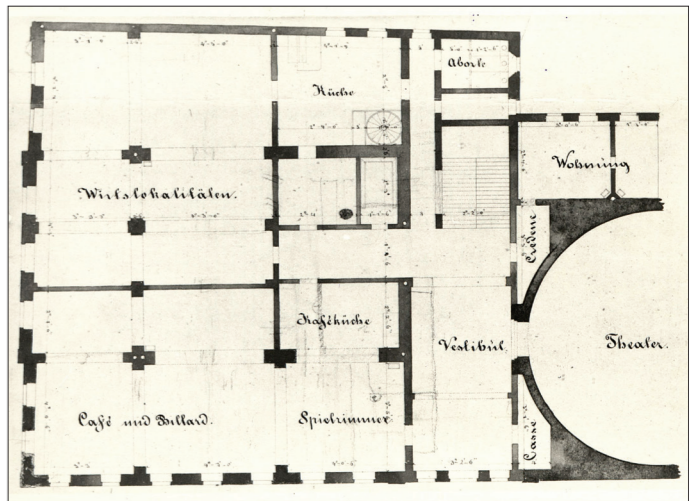
V teh prostorih je Ljudska univerza ostala do aprila 1941. »Tako je bila pretrgana nadležna in neprikladna simbioza med Ljudsko univerzo in Študijsko knjižnico«, ki sta si dotedaj delili malo kazinsko dvorano, prav tako v stavbi gledališča.²⁸ Program prireditve Ljudske univerze, ki je bil napisan za dva tedna naprej, je na majhnem lepaku, ki je bil nalepljen na velikem plakatnem panoju

²⁷ PAM, SI_PAM/1212, AŠ 11, spis 2213

²⁸ Bruno Hartman, Zgradbe Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru: kratek zgodovinski pregled. Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja, 6, 1970, št. 15, str. 15.

med gledališkimi in drugimi oznanili, vabil v Ljudsko univerzo tudi v tridesetih letih.²⁹

Floris pritličja kazinske stavbe na Slomškovem trgu 17, kjer je Ljudska univerza delovala v letih 1929–1941.



Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

Janko Kukovec je posebej skrbel za populariziranje likovne umetnosti, za kar je zadalil mladega in razgledanega akademskega slikarja Franja Stiplovska. Predavatelji so bili izbrani: dr. France Stele, dr. Franca Mesesnel, dr. Josef Strzygowski, Ljubo Babič, dr. Viktor Steška, Anton Podbevšek, prof. dr. Silva Trdina, dr. Stanko Vurnik, dr. Željko Jiroušek itd.³⁰

Jaro Dolar se spominja karizmatičnega predavatelja dr. Josefa Strzygoskega (1862–1941), ki se je leta 1892 zaposlil kot prvi umetnostni zgodovinar na graški univerzi. Umetnostno zgodovino je promoviral v Münchnu in je bil oster nasprotnik dunajske umetnostnozgodovinske šole. Leta 1909 je ustanovil lasten inštitut na Dunaju.³¹ »Zame je bilo pomembno predavanje znamenitega nemškega umetnostnega zgodovinarja Josefa Strzygowskega. Njegova analiza antičnega nagrobnika Hegeso me je navdušila. Začel sem se zanimati za umetnostno zgodovino, in ko sem si zaslužil prvi denar z inštrukcijami, sem si nakupil več raznih ilustriranih umetnostno zgodovinskih monografij.«³²

V času, ko v Mariboru ni več deloval Klub upodablajočih umetnikov Grohar, je Ljudska univerza priredila dve umetniški razstavi. 25. 3. 1933 je v organizaciji Ljudske univerze bila odprta razstava »Slovenska likovna umetnost« v veliki kazinski dvorani.³³ Prisotnost zastopnikov kulturne javnosti in oblasti pa tudi besede Riharda Jakopiča so tej razstavi dajali poseben pomen. Razstava je

²⁹ Jaro Dolar, Spomini. V predverju literature. Maribor, 1995, str. 59.

³⁰ Franci Pivec, Potreba po likovni umetnosti v Mariboru. V: Monografija Društva likovnih umetnikov Maribor ob stoletnici organizirane likovne dejavnosti v okoljih severovzhodne Slovenije. Maribor, DLUM, 2020, str. 1.

³¹ Marjeta Ciglenečki, Ob stoletnici smrti Avgušlina Stegenška. V: AVGUŠTIN Stegenšek: [razstava]: (1875–1920): ob stoletnici smrti, Maribor, 2020, str. 3.

³² Jaro Dolar, Spomini. V predverju literature. Maribor, 1995, str. 59.

³³ Katalog umetnostne galerije Maribor, 1970, str. 27–28.

bila hkrati znamenje povezovanja Maribora v slovenski likovni razvoj. Dejansko pa je bila Ljudska univerza izjemno pomembna opora mariborskim likovnikom, ker jim je pripeljala publiko na njihove razstave, ki so na ta način postale odmevni dogodki, o katerih se je veliko govorilo in pisalo.³⁴

Vodstvo Ljudske univerze Maribor s predsednikom Jankom Kukovcem na občnem zboru leta 1933.



Vir: PAM, SI_PAM/1679 Družina Kukovec, AŠ 1

V prvi vrsti sedijo od leve proti desni: prof. Ivan Kos, akademski slikar, tajnik, Marija Maister, soproga generala Rudolfa Maistra, inž. Janko Kukovec, predsednik Ljudske univerze, prelat prof. dr. Franc Kovačič, podpredsednik, Marija Ažman, blagajničarka.

V drugi vrsti stojijo od leve proti desni: vadniški učitelj Aleksander Koprivec, prof. Hinko Druzovič, glasbeni referent, sodni svetnik dr. Vladimir Travner in gimnazijski katehet in pisatelj prof. Ivan Bogovič. V odboru so bile skozi celotno medvojno obdobje reprezentativne osebnosti Maribora, od leta 1932 Marija Maister, žena generala Rudolfa Maistra, predsednica ženskega društva v Mariboru, odvetnik dr. Vekoslav Kukovec – minister v več vladah, tudi v prvi slovenski leta 1918, urednik pedagoške revije Popotnik Matija Senkovič (ki je po smrti prof. dr. Franca Kovačiča l. 1939 prevzel mesto podpredsednika društva), gimnazijski profesor dr. Anton Dolar, pedagog in predsednik Pedagoške centrale prof. Gustav Šilih, sodni svetnik dr. Vladimir Travner (po smrti ga je nadomestil pisatelj in odvetnik dr. Makso Šnuderl), glasbenik prof. Hinko Druzovič, naravoslovec in matematik z realne gimnazije prof. Leon Detela. Sestava odbora je bila svetovnonazorsko in politično raznorodna, vendar je odbornike družila skupna vnema za izobraževanje in vzgajanje odraslih. V sestavi odbora so bili pomembni kulturni delavci v Mariboru, kar dokazuje, da je predstavljala Ljudska univerza eno izmed osrednjih kulturnih društev v medvojnem času v Mariboru.³⁵

³⁴ Dragan Potočnik, Likovna umetnost v Mariboru med svetovnjima vojnama. V: *Mono-grafija Društva likovnih umetnikov Maribor ob stoletnici organizirane likovne dejavnosti v okoljih severovzhodne Slovenije*. Maribor, DLUM, 2020, str. 1.

³⁵ Bruno Hartman, Ljudska univerza v Mariboru, 1922–1941, tudi na Studencih in na Ptuj, ČZN, letn. 66, 1995, št. 1, str. 97–98.

Proslava desetletnice Ljudske univerze leta 1932 v veliki kazinski dvorani.

Proslava desetletnice Ljudske univerze v Mariboru
v veliki kazinski dvorani v nedeljo, dne 24. januarja 1932
ob 9:45 h dopoldne

S P O R E D :

1. Otvoritev
2. Pomen Ljudske univerze v Mariboru, predava prelat prof. dr. Fr. Kovačič
3. Pozdravi

KONCERTNA MATINEJA

4. a) JOSIP PAVČIČ: Uspavanka } ga Antonija Skvarča
- b) ANTON LAJOVIC: Kaj bi le gledal }
5. a) ANTON LAJOVIC: Spleen } g. Fran
- b) EMIL ADAMIČ: Kot iz tihe, zabljene kapele } Neralič
- c) RISTO SAVIN: Zimska idila }
6. a) MARIJ KOGOJ: Istrski motiv } g. Avgust Živko
- b) VASILIJ MIRK: Moja ljubav }
- c) ZORKO PRELOVEC: Bela noč }
7. a) LUCIJAN M. ŠKERJANC: Vizija } gdč. Lida Vedralova
- b) STANKO PREMRL: Sveti večer }
- c) STANKO PREMRL: Marija v glorijski }
8. a) ANTON LAJOVIC: Pesem } dvospev Skvarča-
- b) EMIL ADAMIČ: Kje si, dragi, da te ni? } Vedralova
9. DR. GOJMIR KREK: Blagor jim! Četverospjev Skvarča-Vedralova-Živko-Neralič

Sodelujejo sledeči gg. koncertni peveci in pevke:
baritonist FRAN NERALIČ
sopranistka ANTONIJA SKVARČA
mezzosopran. LIDA VEDRALOVA
tenorist AVGUST ŽIVKO
Klavirski part oskrbuje gdč. MINKA ZACHERLOVA

VIR: UKM, Zbirka drobnih tiskov

Proslava 15-letnice Ljudske univerze je bila za Maribor pomemben kulturni dogodek, ki je privabil številne kulturne delavce vseh poklicev in naziranj ter je dal vso priznanje kulturnemu delu Ljudske univerze.³⁶

³⁶ Dragan Potočnik, Kulturna in prosvetna društva v Mariboru v obdobju med svetovni vojnama. *Zgodovinski časopis*, letn. 54, 2000, št. 4, str. 623.

1937

LJUDSKA UNIVERZA V MARIBORU

VABILO
k
proslavi 15-letnice obstoja
„Ljudske univerze“ v Mariboru

ki se vrši v sredo, dne 7. aprila ob 20. uri v njeni predavalnici

VZPORED:

1. Nastop dijaškega pevskega zbora tuk. klasične gimnazije
2. Petnajstletno delovanje „Ljudske univerze“ v Mariboru. Poroča njen i. č. predsednik ing. J. Kukovec
3. Zvestoba narodu in zemlji. Predava pisatelj g. F. Finžgar iz Ljubljane

Vaše blagorodje vladno vabimo, da s svojo navzočnostjo počastite našo proslavo

Odbor „Ljudske univerze“

STUDIJSKA KAZINSKA DVORANA MARIBOR dt 371

Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

Osrednji osebnosti v uspešnem delovanju društva sta bila predsednik Janko Kukovec in prof. dr. Franc Kovačič, od leta 1922 do leta 1939 podpredsednik Ljudske univerze Maribor.

prof. dr. Franc Kovačič



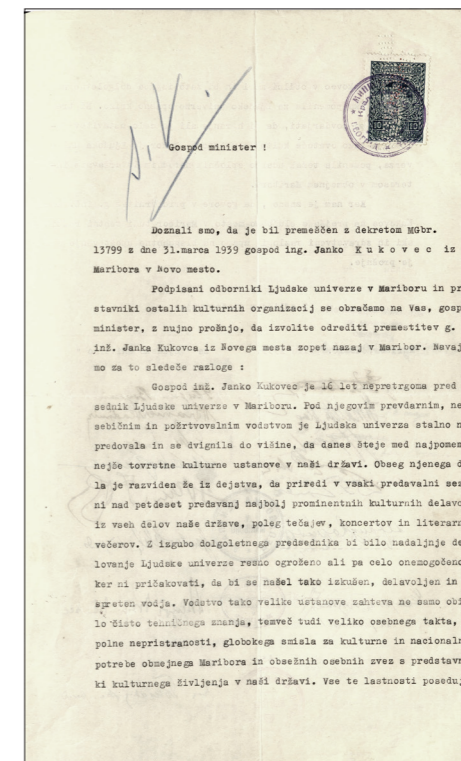
Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

Janko Kukovec je v pismu, podpredsedniku Ljudske univerze prof. dr. Francu Kovačiču 26. 3. 1937 ob njegovi sedemdesetletnici, zapisal: »Vi ste nam kulturnim delavcem postali vzvišeni vzor zvestega, vztrajnega služabnika, vsega v službi svojega dragega naroda. Ko omahujemo – v vašem velikem vzgledu najdemo trajno oporišče!«³⁷

³⁷ PAM, SI_PAM/1517 Kovačič Franc, aš 5, ovoj 12/70/1

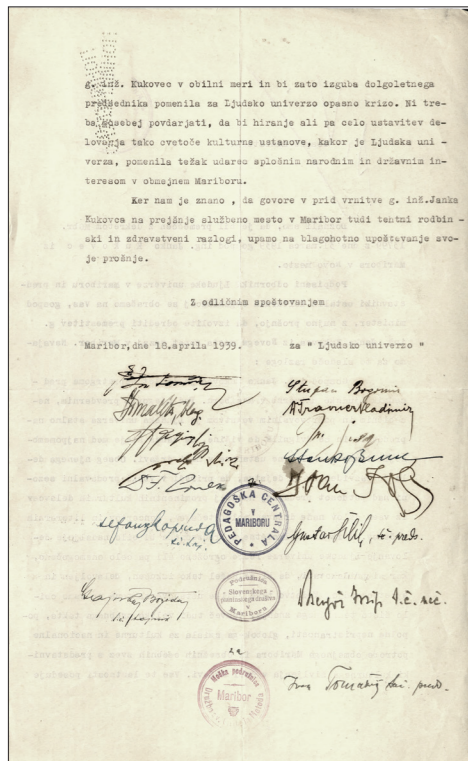
Janko Kukovec se je izkazal kot predavatelj, razumnik, poliglot in spreten organizator. V 16-ih letih je Ljudska univerza pod Kukovčevim vodstvom priredila 833 prireditvev. Vztrajala je na načrtani poti s predavanji, strokovnimi tečaji, razstavami, literarnimi in glasbenimi prireditvami, med njimi okrog sto glasbenimi večeri in desetimi poučnih izletov. Te prireditve naj bi obiskalo 127.000 obiskovalcev. Ljudska univerza je hotela oblikovati samostojno mislečega človeka, kulturno je vzgajala vse sloje prebivalstva in bila je vseskozi nestransko opredeljena. Razvila se je v pomemben center ljudskoprosvetnega dela na severnem slovenskem ozemlju. Leta 1935 je bila na pobudo Janka Kukovca ustanovljena Zveza ljudskih univerz Jugoslavije, v katero so bile poleg mariborske ljudske univerze, vključeni tudi ljudski univerzi iz Ljubljane in Celja.³⁸

Inž. Janko Kukovec je kot gradbenik služboval na okrajnem glavarstvu in je bil kot gradbeni svetnik na Sreskem načelstvu Maribor–levi breg. 31. marca 1939 z dekretom premeščen v Novo mesto in naslednje leto v Celje. Zaradi tega so se odborniki Ljudske univerze in predstavniki drugih kulturnih organizacij v Mariboru obrnili na ministra, da bi zopet odobril premestitev nazaj v Maribor. Kljub temu, da je od leta 1939 služboval v Novem mestu in v Celju, je ob nedeljah redno prihajal v Maribor.³⁹



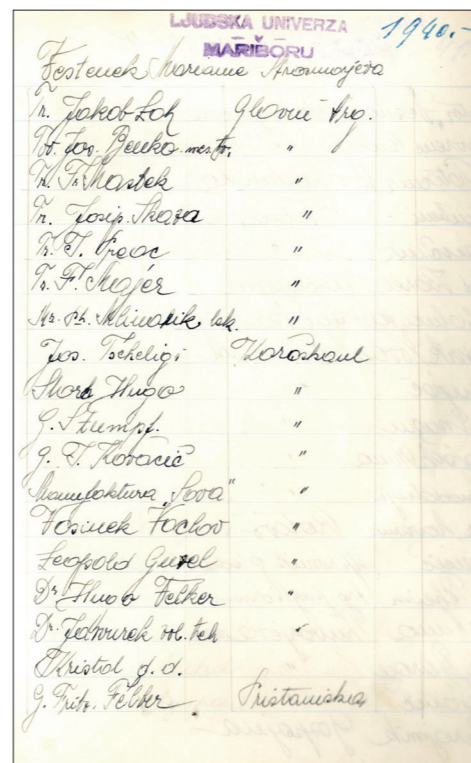
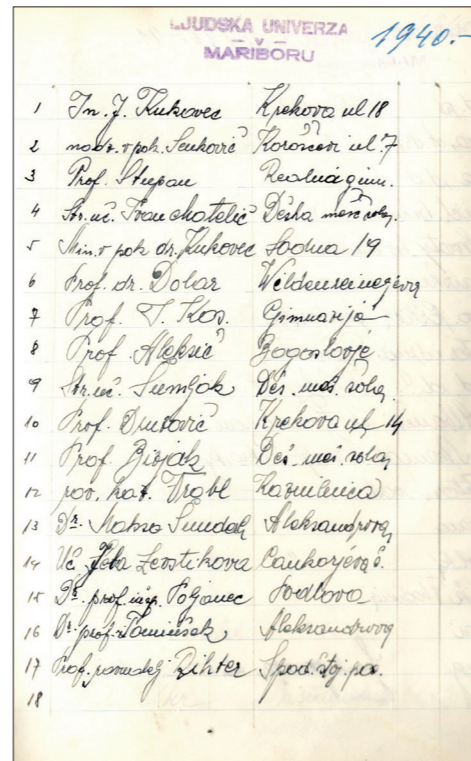
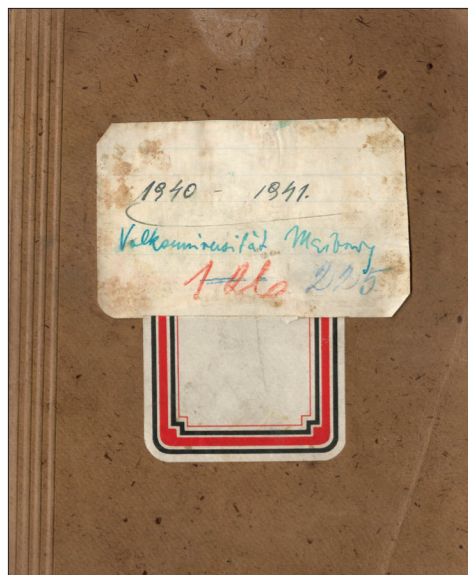
³⁸ Dragan Potočnik, Kulturni utrip v Mariboru med svetovnjima vojnama. *Edinost in dia-log*, letn. 73, leto 2018, str. 72.

³⁹ Bogo Tepy, Ing. Janko Kukovec, Večer, 21. 5. 1968, str. 8.



Vir: PAM, SI_PAM/0005, AŠ 468, spis 7438/39

Članski imenik Ljudske univerze Maribor (1940–1941), v katerega je bilo vpisanih 264 članov.

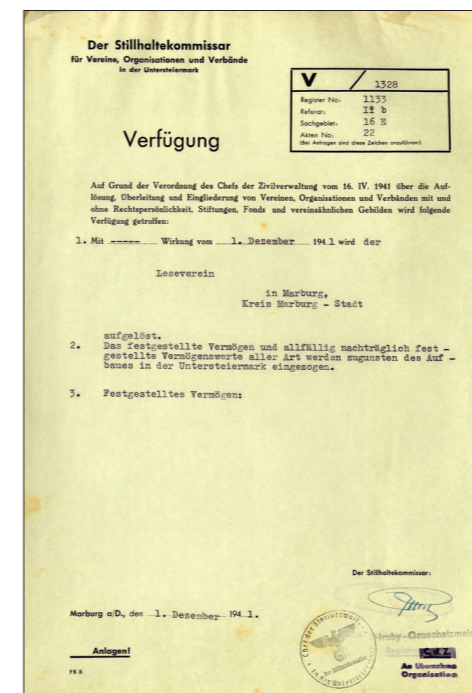


Vir: PAM, SI_PAM/0122, AŠ 115, spis 3211

Sezona 1940/41 je bila zaradi druge svetovne vojne nedokončana, zadnje predavanje je imel 17. marca 1941 pedagog dr. Stevan Pataki iz Zagreba.⁴⁰ Kmalu po vdoru okupatorja leta 1941 je šef civilne uprave za spodnjo Štajersko, Sigfried Uiberreither, s tremi uradnimi listi: Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem, Maribor 1941–43 (Der Stillhaltekommissar für Vereine, Organisationen und Verbände in Der Untersteiermark) določil, da morajo vsa društva, organizacije in združenja na slovenskem Štajerskem takoj prenehati z delom.

1. decembra 1941 je Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem ukinil Ljudsko univerzo, sledila je zaplemba premoženja. Premoženje ukinjenih društev je bilo večinoma namenjeno »izgradnji« Spodnje Štajerske ter ga je prevzela pokrajinska blagajna NSDAP v Gradcu.⁴¹ Tako je za nekaj let zamrlo živahno delovanje Ljudske univerze.

Odredba Ukinitvenega komisarja za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem o izbrisu Ljudske univerze in zaplembi njenega premoženja leta 1941.



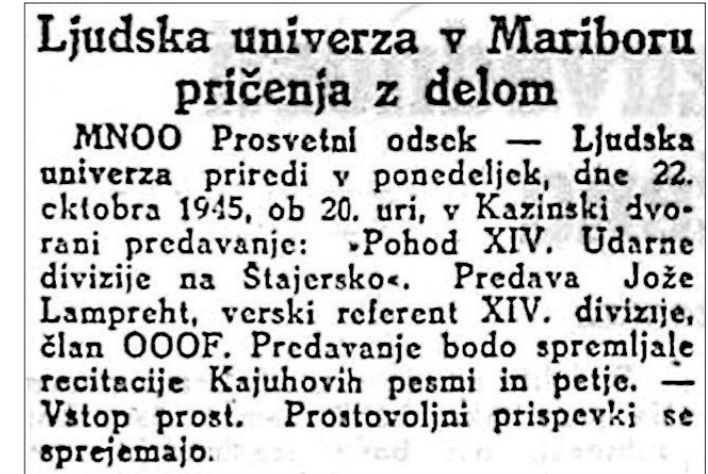
Vir: PAM, SI_PAM/0122, AŠ 26, spis 1095

LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR, 1945–1959

Po drugi svetovni vojni je nova socialistična država poudarjala pomen izobraževanja in pripomogla k množičnemu ustanavljanju ljudskih univerz kot posebnih oblik amatersko organiziranih izobraževalnih dejavnosti. Tako je že v letu 1946 delovalo 72 ljudskih univerz, večinoma v okviru prosvetnih organizacij in društev.⁴² Njihov namen je bil usposabljanje ljudi, ki bodo prevzeli odgovorne naloge na področju gospodarskega in družbenopolitičnega razvoja ter omogočati formalno šolanje vsem, ki jim ga je preprečila vojna.⁴³

Ljudska univerza v Mariboru je bila po drugi svetovni vojni obnovljena na pobudo Prosvetnega odseka MNOO (Mestni narodnoosvobodilni odbor) in je pričela z delom po osvoboditvi v septembru leta 1945.

22. oktobra 1945 je Ljudska univerza v Kazinski dvorani priredila otvoritveno predavanje Staneta Teržana, okrajnega šolskega nadzornika, o »Pohodu XIV. udarne divizije na Štajersko«, ki se ga je sam udeležil, »predavanje so spremljali recitacije Kajuhovih pesmi in petje«⁴⁴. Ker je to uvodno predavanje pomenilo začetek delovanja v novih družbenih in političnih razmerah, istočasno pa je bilo nadaljevanje ustaljene tradicije, so ga pripravili še posebej svečano, saj so na prireditvi sodelovali radijski oktet, mladinski pevski zbor in člani Slovenskega narodnega gledališča.⁴⁵



Vestnik, 20. 10. 1945, str. 4.

⁴² Ljudska univerza Koper = Università popolare Capodistria : 50 let = [50] anni : 1961–2011. Koper, 2011, str. 10.

⁴³ Rok Trdan, Razvoj Ljudskih univerz v času. V: Soustvarjamo družbo znanja: zbornik ob 60-letnici Zveze ljudskih univerz Slovenije. Ljubljana, 2019, str. 15.

⁴⁴ Vestnik, Otvoritev Ljudske univerze v Mariboru, 27. 10. 1945, str. 4.

⁴⁵ Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas. Maribor, 2021, str. 7.

⁴⁰ Bruno Hartman, Ljudska univerza v Mariboru, 1922–1941, tudi na Studencih in na Ptujcu. ČZN, letn. 66, 1995, št. 1, str. 105.

⁴¹ Jure Maček, Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem – Maribor, Pokrajinski arhiv, 2004., str. 10.

Okupacija je težko prizadela tako Maribor kot Ljudsko univerzo. Pritlični prostori Ljudske univerze na Slomškovem trgu 17, ki so jih med okupacijo vnovič uporabljali za kino, so bili spet predani v uporabo Ljudski univerzi, vendar je v njih najprej zasedalo Sodišče narodne časti.⁴⁶ Poleg ostalega premoženja je izgubila tudi najbolj neobhodni pogoj za uspešno delo – lastno dvorano. Okupator je dal razkopati tla v njeni bivši dvorani na Slomškovem trgu 17 in zgradil pod njo protiletalsko zaklonišče in telefonsko centralo. Obnova dvorane in vrnitev prejšnjemu namenu je zahtevala precejšnje izdatke.⁴⁷

LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR
 V pond. – 2. dec. 1946., ob 20. uri,
 bo predaval v obnovljeni dvorani Ljudske univerze
 tov. dr. J. POTRČ:
O pravični in krivični vojni.
 Pridite ! Vstop prost !

Vir: PAM, Zbirka lepakov, letakov in plakatov, signatura SI_PAM/1807

V sezoni 1947/1948 je bil izvoljen nov odbor, ki je izdelal seznam predavanj za vse leto. Odbor je sklical sestanek predavateljev različnih strok, ki so predlagali število in teme predavanj. Tako je bil ustvarjen prvi plan Ljudske univerze po osvoboditvi. Predavanj se je največ udeleževala mladina, manj pa delavstvo, zato je odbor sklenil, da bo predavanja prenesel v tovarne in podjetja, toda načrt zaradi delovnega časa v tovarnah ni uspel. Spomladi leta 1948 so bila predavanja v Žepovcih, Apačah, Podgorju, Črešnjevcih in Slatini Radencih. V tem času je Ljudska univerza organizirala 50 predavanj, od katerih je bilo 37 v matični ljudski univerzi. Ustanovitev Ljudske univerze v Radvanju in na Studencih spada v sezono 1948/1949. Takrat se je odbor že redno sestajal in izdelal načrt predavanj za prihodnji mesec. Ciklus predavanj o družbenem razvoju je imel največ uspeha, saj se ga je razen srednješolcev udeležilo mnogo delavcev in drugih. V letu 1948/49 je bilo 50 predavanj, od tega 10 v novoustanovljenih ljudskih univerzah na Studencih in v Radvanju. Ljudska univerza se je, da doseže vse sloje prebivalstva, leta 1950 povezala tudi z Društvom inženirjev in tehnikov, Ljudsko tehniko, Zdravstveno službo in Zgodovinskimi društvom ter skupaj z njimi organizirala vrsto poljudnih predavanj.⁴⁸ Pozitivni uspehi tega prizadevanja so se pokazali že istega leta, ko je bilo v tovarnah

⁴⁶ Bruno, Hartman, *Kultura v Mariboru: gibanja, zvrsti, osebnosti*. Maribor, 2001, str. 332.

⁴⁷ Vestnik, *Za izpopolnitev Ljudske univerze*, 5. 4. 1946, str. 3.

⁴⁸ Večer, *Ljudska univerza od osvoboditve do danes*, 10. 1. 1950, str. 2; Melita Cimerman, *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, 2021, str. 8.

nad deset uspešnih predavanj.⁴⁹ Za Ljudsko univerzo je nastopil nov problem, in sicer pomanjkanje primerne prostora. V tem obdobju prostorske stiske je važen dejavnik postala mariborska radijska postaja. Po radiu so predvajali predavanja prof. Boga Teply »Iz zgodovine krompirja«.⁵⁰ Tako je centralna Ljudska univerza, kljub temu da še ni razpolagala z lastnimi prostori, pripravila bogat spored predavanj, ki so se vršila vsak petek ob 20. uri v Kazinski dvorani Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru. Ciklična predavanja so bile razdeljena v več tematskih področij (družba, vzgoja, tehnika, kmetijstvo, kultura).⁵¹

Vabila na predavanja Ljudske univerze Maribor

LJUDSKA UNIVERZA – MARIBOR
 5. marca ob 20 uri bo
 v Kazinski dvorani predaval
 tov. V. Kunst iz Ljubljane
„O ATOMSKI BOMBI“
 Vstopnine prosto – števeni dinar zaželen.

Vir: PAM, Zbirka lepakov, letakov in plakatov, signatura SI_PAM/1807

LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR
 V četrtek, dne 21. marca ^{ob 20. uri} bo v kazinski
 dvorani predaval tov. prof. BOŽO TEPLÝ:
Trst in njegovi
gospodarski problemi.
 Vstop prost – števeni dinar zaželen.

Vir: PAM, Zbirka lepakov, letakov in plakatov, signatura SI_PAM/1807

⁴⁹ Ljudska pravica, *30 let Ljudske univerze v Mariboru*, 5. 7. 1952, str. 7.

⁵⁰ Večer, *Ljudska univerza od osvoboditve do danes*, 10. 1. 1950, str. 2.

⁵¹ Ljudska pravica, *Kaj ima v letošnji sezoni na sporedu Centralna ljudska univerza v Mariboru*, 13. 11. 1950, str. 3.

LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR
 V petek, dne 19. aprila ob 20 uri
 bo v kazinski dvorani predaval
 tov. prof. BR. RUDOLF v temi:
Zakoni dednosti in njihov
praktični pomen za človeka.
 Vabljeni ! Vstop prost.

Vir: PAM, Zbirka lepakov, letakov in plakatov, signatura SI_PAM/1807

LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR
 V petek, dne 3. maja ob 20 uri
 bo v kazinski dvorani predaval
 zdravnik tov. dr. E. PERTL
O spolnih boleznih.
Skioptične slike!
 Vabljeni ! Vstop prost.

Vir: PAM, Zbirka lepakov, letakov in plakatov, signatura SI_PAM/1807

Viktor Gruntar (Šmarje pri Ajdovščini, 4. 11. 1891–Maribor, 30. 3. 1980), profesor zemljepisa in zgodovine ter dolgoletni predavatelj na Ljudski univerzi



Prof. Gruntar, eden najmarljivejših predavateljev LU

Vir: Večer, 4. 10. 1952, str. 3.

LJUDSKA UNIVERZA V MARIBORU
 V petek, dne 18. februarja 1949, ob 20. uri bo predaval
 v dvorani Ljudske univerze na Slomškovem trgu
 Franjo Baš, ravnatelj muzeja
o gospodarskem
in socialnem razvoju
starega Maribora
 Vstop prost!

Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

LJUDSKA UNIVERZA V MARIBORU

V petek, dne 27. maja 1949, ob 20. uri bo predaval v dvorani Ljudske univerze na Slomškovem trgu

dr. Radšel Franjo

O naših uspehih v borbi proti tuberkulozi

Vstop prost!

Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

Ob 400-letnici prve slovenske tiskane knjige leta 1950 je Ljudska univerza Maribor dobila svojo dvorano v prostorih Zadrúžnega doma na Partizanski cesti 6 in lasten epidiaskop.⁵²



Vir: PAM, Fond Zavod za urbanizem Maribor, signatura SI_PAM/1889, Partizanska cesta 6, Zadrúžni dom

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

V petek, 15. februarja 1952 bo predvajan znameniti film

ČLOVEŠKI OTROK IN OPIČJI MLADIČ

Prva predstava bo ob 18. uri predvsem za mladino, ob 20. uri pa za odrasle. — Ob filmu bo predaval prof. Marjan Matko. Predstave bodo v dvorani Ljudske univerze (Zadrúžni dom) V Ljubljani so predvajali ta film ob ogromni udeležbi.

Večer, 15. 2. 1952, str. 2.

⁵² Ljudska pravica, 30 let Ljudske univerze v Mariboru, 5. 7. 1952, str. 7.

Ciklus predavanj, ki so skušala zblížiti poslušalce s predstavami v mariborskem gledališču, je odprl Branko Rudolf (1904–1987), književnik, nekaj časa tudi direktor mariborske Drame in upravnik SNG v Mariboru ter dolgoletni ravnatelj Umetnostne galerije Maribor.

Prvo predavanje o gledališki predstavi v mariborski CLU

(Branko Rudolf je govoril o Španiji in Calderonovem „Sodniku zalamejskem“)

Največji španski dramatik Don Pedro Calderón de la Barca (1600–1681) je napisal poleg svoje znamenite kmečke socialne drame „Sodnik zalamejski“ še okrog 120 komedij, 100 duhovnih iger, 200 prediger, 100 mediger in večje število liricnih pesnitev. Njegovo najboljšo



in najočarjivejšo komedijo „Dama-škrat“ je uprizorila ljubljanska Drama v sezoni 1949/50, v svetu pa že vedno igrajo tudi ostale njegove večje igre, ki so našemu socialno-etičnemu gledanju že povsem tuje (n. pr. „Ziviljenje Je sen“, „Stanovitni princ“, „Čiščenje križa“, „Slikar svoje sramote“, „Cudodelni magec“ itd.). — V mariborski Drami je tudi druga predstava „Sodnika zalamejskega“ izven abonmaja — v soboto, dne 1. novembra — doživela velik uspeh. Gledališče je bilo nabito polno in lepa predstava je publiko zelo zadovoljila.

Mariborska centralna ljudska univerza je pričela v petek, dne 31. oktobra, s ciklusom predavanj, ki bodo zblíževala poslušalce s posameznimi predstavami v mariborskem gledališču. Takšna predavanja pomenijo za široko gledališko publiko veliko novost, in morda je prav zato prvo predavanje privabilo razen

treh profesorjev samo kakšnih trideset dijakov mariborskih srednjih šol in dva člana mariborske Drame. Branko Rudolf je seznanil poslušalce z gospodarskimi, političnimi in kulturnimi razmerami v Calderonovi Španiji, nakazal jim je razvoj vseh vej španske umetnosti in naposled spregovoril nekaj besed tudi o najznačilnejših potezah Calderonovega »Sodnika zalamejskega«, ki ga sedaj z velikim uspehom uprizarja mariborska Drama in se o njem v

„Zivimo v dobi grozljive hladne vojne. Zato menim, da občinstvu ne bo težko dojeti zveze med odrom in resničnostjo ali bolje: med zgodovinsko storiijo in nedavno preteklostjo... Dočim je moral za Calderonovih časov tvegati preprost kmet svojo glavo, če je proti vojski (proti postilstvu samovoljne soldateske) hotel uveljaviti svojo pravico, imamo danes vendarle zakon o kaznovanju vojnih zločinov. Upajmo, da bo ta zakon v bodoče vojna grozodejstva vsaj omlili, če jih že ne bo mogel preprečiti. Dolžnost kulturnega snovanja, predvsem pa gledališča je: utrjevati to vero in se tako truditi za mir med narodi.“

Fran Žižek, režiser „Sodnika zalamejskega“, v gledališkem listu.

Mariboru res veliko govori. Predavanje je bilo za vsakogar, ki je že videl omenjeno gledališko predstavo, zelo zanimivo in poučno. Pobudilo je niz samostojnih misli in opozorilo na detajle v Calderonovem močnem tekstu, ki jih je morda ta ali oni obiskovalec gledališča ob predstavi prezrl, pa so le vredni, da se ob njih zaustavimo in jih premislimo, če se hočemo do kraja naučiti njihove lepote. Rudolfovo predavanje so poživiljale skioptične slike Valasquezovih in El Grecovih mojstrskih platen.

Nobenega dvoma ni, da se bodo predavanja o dramskih ali opernih predstavah sčasoma zelo priljubila našemu stalnemu gledališkemu občinstvu. Saj je vendar stara resnica, da ti pripravi gledališka predstava veliko večji užitek, če delo in avtorja vsaj od daleč poznaš, kakor pa če te preseneti kot popolna novost. Gledališka publika bo kaj kmalu spoznala, koliko več vidi in sliši v gledališču po takšnem predavanju, ki opozarja na vse tisto, česar sodobni kulturni obiskovalec gledališča ne bi smel prezreti ali preslišati — koliko več lepote in resnice bo sprejela za isti denar, če bo pripravljena vstopila v Talijin hram.

Morda bo prav, če bodo med sledečimi predavatelji tudi režiserji in če bodo predavatelji projicirali na platno tudi nekaj fotografij s posameznih gledaliških predstav, ki jih bodo obravnavali, kar bo za propagando gledališke umetnosti vsakakor velikega pomena. Na ta način se bodo poslušalci tudi v veliko večji meri oglašali z vprašanji in vsi ti večeri v ljudski univerzi bodo postali domači in prijetni. Seveda pa bi morala Ljudska univerza prav s temi predavanji stopiti tudi v tovarne, med naše delavstvo. Di.

ZVEZA LIKOVNIH UMETNIKOV CRNE GORE je poslala s svoje osme razstave, ki je te dni odprta v Kotoru, delegatom VI. kongresa KPJ relief z motivom iz narodnoosvobodilne borbe, delo mladega kiparja Vojislava Stančića.

V POČASTITEV KONGRESA KPJ je bila v zagrebški Drami premiera Kreftove „Velike puntarije“, ki obravnava zgodovinske dogodke iz vstaje slovenskih in hrvaških kmetov v letu 1573.

Večer, 5. 11. 1952, str. 4.

Zaradi naraščajočih potreb po znanju so pri kulturno prosvetnih društvi in Svobodah leta 1949 pričeli ustanovljati amaterske ljudske univerze po vseh delih mesta in okraja. Tako je leta 1953 v mariborskem okraju delovalo 71 ljudskih univerz, dve leti kasneje pa že 93 ljudskih univerz – centralna ljudska univerza je bila v Mariboru. V desetih letih so vse ljudske univerze v mariborskem okraju izvedle okoli 3100 predavanj s 450.000 poslušalci.⁵³ Ljudska univerza je prav zaradi pomanjkljive izobrazbe odraslih po drugi svetovni vojni pomenila enega od glavnih izobraževalnih stebrov na Štajerskem.

DELAVSKA UNIVERZA MARIBOR, 1959–1992

Za ljudske univerze je leto 1959 pomenilo veliko prelomnico. Čedalje večja potreba po strokovnem in načrtnem izobraževanju odraslih ter ustrezna zakonodaja sta jim omogočila, da so se preoblikovale v poklicne ustanove, ki so imele možnost ponuditi udeležencem verificirane programe s pridobitvijo javnih listin. Hkrati so ljudske univerze v Sloveniji preimenovali v delavske univerze, ki so običajno združevale več manjših ljudskih univerz.

Na pobudo Zveze sindikatov in Zveze kulturnih društev Svoboda je 3. 12. 1959 nastala Zveza delavskih in ljudskih univerz, v katero je bilo vključenih 48 delavskih in 14 ljudskih univerz ter en zavod za izobraževanje odraslih. V Mariboru so najprej ustanovili Okrajno delavsko univerzo. Njen prvi upravnik je postal Branko Pungartnik.⁵⁴ Nato pa so ustanovili namesto številnih ljudskih še tri Delavske univerze: Delavska univerza Tabor, Delavska univerza Tezno, Delavska univerza Center in Delavska univerza Maribor (poimenovane so bile po takratnih mariborskih občinah). Delavska univerza Maribor – Center, s sedežem na Gosposki ulici, se je leta 1962 preimenovala v Delavsko univerzo Jože Hermanko Maribor.⁵⁵

Leta 1963 so se DU Jože Hermanko Maribor, DU Maribor – Tabor in Propagandno servisne službe DU Maribor združile v samostojni zavod za izobraževanje – imenovan **Delavska univerza Maribor**. Združeni Delavski univerzi Maribor se je leta 1966 pridružila še DU Maribor – Tezno.

⁵⁴ Melita Cimerman, *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, 2021, str. 10–11.

⁵⁵ 30 let delavske univerze Maribor. Maribor, 1989, str. 12.

Branko Pungartnik, prvi upravnik Okrajne delavske univerze v Mariboru, 1959–1962

Globoke prve brazde

RAZGOVOR Z UPRAVNIKOM OKRAJNE DELAVSKE UNIVERZE V MARIBORU BRANKOM PUNGARTNIKOM

Proi koraki mariborske Delavske univerze?

Okrajna Delavska univerza v Mariboru se je začasno vselila v dosedanje prostore šole za družbeno upravljanje, ki se je vključila v delavsko univerzo kot eden izmed njenih oddelkov. Ceprav so ti prostori samo začasni in bo treba čimprej misliti na večje, ustreznjše, je vendarle ustvarjena možnost nemotenega dela in razvijanja ustanove.

Prihodnji mesec bodo izpolnjena vsa delovna mesta pri okrajni delavski univerzi, delovati pa bodo pričele vsaj v glavnem tudi občinske univerze, ki so jih deloma že postavili na trdne temelje, deloma pa jih še ustanovljajo in utrjujejo.

Ustanovljanju in utrjevanju občinskih delavskih univerz in lastni ureditvi posveča okrajna delavska univerza na začetku svoje poti vso pozornost. Le organizacijsko, močna ustanova, tesno povezana s krajevnimi političnimi in drugimi činitelji, bo lahko zmogla velike in pomembne naloge izobraževanja odraslih.

Kaj je pokazalo ustanovljanje občinskih delavskih univerz?

Delavske univerze kot poklicne in polpoklicne ustanove s samostojnim vzdrževanjem bodo delovale v vseh občinskih središčih mariborskega okraja. Upravni odbori univerz so postavljeni že v vseh občinah okraja. Medtem ko imajo delavske univerze v občinah Maribor-Center, Tezno, Košaki, Slovenj Gradec, Ptuj in Ormož že tudi poklicne upravnike, jih drugod še le iščejo oziroma iščejo sredstva za vzdrževanje poklicnih ustanov. Na Ravnah na Koroškem imajo na primer vse možnosti, da bi nastavili poklicnega upravnika delavske univerze, vendar nimajo ustreznega človeka. V Ormožu poklicnega upravnika sicer imajo, toda še ne vedo, kako bo z denarjem. Podobno je tudi v drugih krajih mariborskega okraja. Povsod pa seveda ugotavljajo, da brez poklicnih upravnikov in urejene administracije delavske univerze ne bodo mogle uspešno delovati. Občinski ljudski odbori kot ustanovitelji bodo vsekakor morali v svojih proračunih zagotoviti tudi sredstva za vzdrževanje delavskih univerz.

Ni manj pereče ni uprašanje prostorov, ki jih ponekod sicer že imajo, drugod pa še le razmišljajo, kje si bo delavska univerza uredila pisarno, medtem ko so prostori za nove oblike dela, za delavske klube, priladne predavalnice itd. v glavnem stvar prihodnosti, toda vendarle problem, ki ga tudi v gospodarsko šibkejših občinah ne bi smeli zanemarjati. Na splošno pa lahko rečemo, da kažejo občinski ljudski odbori in politične organizacije za delavske univerze mnogo razumevanja.

Problem izvenšolskih izobraževalnih ustanov so bili vedno predavatelji. Kako bodo delavske univerze rešile to vprašanje?

Občinske delavske univerze bodo v najkrajšem času zbrale podatke o ljudeh, ki že sodelujejo v izobraževanju odraslih ali imajo vse možnosti, da bi se vključili. Vsekakor si bodo občinske univerze glede predavateljev medsebojno lahko čimbolj pomagale. Prav tako bodo imela ta delavska izobraževalna središča tudi pregled nad ponazorili za predavanja, kolikor kinoprojektorjev in drugih pripomočkov ne bodo imela sama. Vse univerze bodo že pred pričetkom jesenske sezone izpolnile svoja tehnična sredstva. Pri okrajnih univerzi je ustanovljen poseben oddelk za upravljanje in razdeljevanje tehničnih pripomočkov. Z Zavodom za poučni film smo sklenili pogodbo za izkoriščanje 200 ozkotračnih filmov skozi vso sezono, druge filme homo naredili sproti. Za vse predavatelje in predavanja bodo na razpolago ustrezne ponazoritvene aparature.

Upravniki delavskih univerz in predsedniki njihovih upravni odborov so se že ali pa se bodo že v tem mesecu udeležili štirinajst-dnevnega seminarja za izobraževanje odraslih v Kopru, ki ga prireja Zveza Svobod in prosvetnih društev Slovenije. Prihodnji mesec bomo s sodelovanjem Zavoda za družbeno upravljanje v Ljubljani priredili v Mariboru širši seminar za predavatelje in drugo osebje delavskih univerz. Septembra bomo imeli v naših prostorih tečaj za kinooperaterje z opravljanjem izpitov.

Kdaj bodo delavske univerze pričele z rednim delom?

Glede na delo, ki so ga delavske univerze že opravile, lahko pričakujemo, da bodo kljub obilici organizacijskih nalog in seveda tudi težav ta novoustanovljena izobraževalna središča pričela z rednim delom že prihodnji mesec in v prvi polovici oktobra. Vsebinska svojega dela oziroma delovne programe si bodo prizadevali povsod čimbolj približati potrebam ljudi. Kakor okrajna, tako bodo tudi občinske delavske univerze imele tri delovna področja: splošno izobraževalno, družbeno-ekonomsko in strokovno. Prvi koraki so vsekakor storjeni. Ustanovljanje in organizacijsko utrjevanje delavskih univerz postaja vedno bolj stvar širokega kroga ljudi. To pa je obnem obet za nadaljnje delo.

M. S.

Odlomba o ustanovitvi Delavske univerze Maribor, ki jo je 5. marca 1963 sprejel Občinski ljudski Maribor – Center.

391.

Po 2. in 11. členu temeljne uredbe o finančno samostojnih zavodih (Uradni list FLRJ, št. 51–426/53), soglasju občinskega ljudskega odbora Maribor-Tabor in okrajnega ljudskega odbora Maribor je občinski ljudski odbor Maribor-Center na ločenih sejah občinskega zbora in zbora proizvajalcev dne 5. marca 1963 na predlog Sveta za šolstvo občinskega ljudskega odbora Maribor-Center sprejel

ODLOČBO

1. Delavska univerza »Jože Hermanko«, Delavska univerza Maribor-Tabor in Propagandna servisna služba delavskih univerz Maribor se spojijo v finančno samostojen zavod, ki postane:

a) z imenom: Delavska univerza Maribor; b) s sedežem: Maribor, Gosposka ulica 20; c) z nalogami:

1. Skrbni za družbeno-ekonomsko izobraževanje delavcev, članov delavskih svetov, združenih svetov, šolskih odborov in drugih organov družbenega upravljanja.

2. Organizira množično politično-ideološko izobraževanje v sodelovanju s političnimi in društvenimi organizacijami ter intenzivno izobraževanje v večernih političnih šolah in mladinskih političnih šolah.

3. Sodeluje z izobraževalnimi centri v podjetjih, kjer organizira zlasti družbeno-ekonomsko izobraževanje in estetsko-humanistično vzgojo.

4. Organizira dopolnilno, splošno in strokovno izobraževanje državljanov, ki želijo študirati na oddelkih za odrasle pri rednih šolah, posebnih šolah za odrasle ter na višjih in visokih šolah, a nimajo za to ustreznega predznanja.

5. Organizira seminarje in inštruktorske skupine za tečajnike dopisnih šol.

6. Organizira in vodi splošno izobraževanje državljanov v okviru stanovanjskih in krajevnih skupnosti.

7. Nudi strokovno pomoč organizacijam, podjetjem in društvom, zlasti delavsko-prosvetnim društvom in Svobodam pri sestavljanju izobraževalnih programov ter pri posredovanju in formiranju predavateljskega kadra.

8. Pomaga drugim delavskim univerzam pri izvajanju njihovih programov izobraževanja odraslih ter nudi tehniške usluže in metodološko pomoč tudi drugim izobraževalnim ustanovam, splošnim in strokovnim šolam, izobraževalnim centrom v podjetjih ter organizacijam in društvom pri izvajanju sodobnejših tehničnih sredstev in učnih pripomočkov.

9. Izdeluje učne pripomočke za potrebe izobraževanja odraslih in rednega šolstva.

10. Zbira in posreduje strokovno literaturo, učne pripomočke in audiovizualna sredstva.

Z dnem spojitve prenehajo obstajati finančno samostojni zavodi: Delavska univerza »Jože Hermanko«, Delavska univerza Maribor-Tabor in Propagandna servisna služba delavskih univerz Maribor.

Finančno samostojen zavod Delavska univerza Maribor (v nadaljnem besedilu: zavod) prevzame vse pravice in obveznosti spojenih zavodov.

Zavod gospodari s premoženjem, ki ga prevzame od spojenih zavodov ter s premoženjem, ki si ga ustvari sam s svojim poslovanjem.

Organizacija zavoda so: Svet zavoda, upravni odbor in upravnik zavoda.

Svet zavoda šteje 13 članov.

V svet zavoda imenujejo:

5 članov ObLO Maribor-Center;

4 člane ObLO Maribor-Tabor;

3 člane delovni kolektiv zavoda

in upravnik zavoda po položaju.

Upravni odbor šteje 7 članov, ki jih izvolijo člani delovnega kolektiva iz svoje srede.

Upravnika imenuje in razrešuje občinski ljudski odbor Maribor-Center.

Zavod ima pravila, ki jih predlaga Svet zavoda, potrudi pa svet občinskega ljudskega odbora, ki je pristojen za šolstvo.

Zavod posluje po določenih temeljne uredbe o finančno samostojnih zavodih, zakonu o proračunih in o finančno samostojnih zavodih, pravih zavoda in drugih veljavnih predpisih.

Zavod ima te-le sklade:

1. investicijski sklad;

2. sklad skupne porabe.

Organ, ki je pristojen za zadeve in naloge zavoda, je upravni organ občinskega ljudskega odbora Maribor-Center, ki je pristojen za šolstvo.

Ta odlomba začne veljati z dnem objave v »Uradnem vestniku okraja Maribor«, uporablja pa se od 1. januarja 1963 dalje.

Predsednik občinskega ljudskega odbora Maribor-Center

Mirko Zlender l. r.

Zmaga Kavčič, upravnica Delavske univerze občine Maribor Center, 1962–1963 in prva direktorica enotne Delavske univerze Maribor, 1963–65

PREDSTAVLJAMO VAM

ZMAGO KAVČIČEVO

upravnico Delavske univerze občine Maribor-Center

Delavska univerza v občini Maribor-Center je v letošnji zimski izredno razmahnila svojo dejavnost. Odkar je v oktobru lani zamenjala prejšnjo Ljudsko univerzo, so se v osnovi spremenile tudi oblike izobraževanja odraslih. Delavska univerza je poglobila in razširila svojo dejavnost, prevzela skrb za politično, strokovno in splošno izobraževanje odraslih. Predavanja Delavske univerze v občini Center odlikuje kakovost in pestrost, hkrati pa so zanimiva in razumljiva širokemu krogu poslušalcev.

Delavsko univerzo v občini Center vodi že od ustanovitve Zmaga Kavčičeva. Upravnica DU tov. Zmaga Kavčičeva je označila prve naloge, ki so jih morali uresničiti ob ustanovitvi DU v občini Center, takole:

»Predvsem smo morali ustanoviti izobraževalne centre, zbrati sposoben predavateljski aktiv, rešiti vprašanje gmotnih sredstev DU in pridobiti čimveč sposobnih strokovnih sodelavcev.«

Vse te naloge je DU domala v celoti že uresničila in najbrž še nikoli doslej ni obiskovalo različnih tečajev DU toliko ljudi kakor v letošnji zimi.

Tečaj za politično izobraževanje obiskuje 560 ljudi.

Pri organiziranju tečajev za pridobitev kvalifikacije je vodstvo DU sodelovalo z DIT in njegovimi sekcijami in obrtno zbornico. Pravkar pripravljajo tečaj za pridobitev visoke kvalifikacije za delavce kovinske in lesne stroke. Obiskovalo ga bo predvidoma 40 slušateljev, z delom pa bo začel 9. februarja.

Jezikovni tečaji (za angleščino, francoščino, italijanščino in esperanto) so zajeli nad 900 ljudi na območju občine Center.

Seminar za izredne slušatelje prava obiskuje 52 ljudi. Pripravljajo tudi triidneoni seminar iz področja sociologije. Zasluga DU je tudi mladinski kino, katerega predstave spremljajo usojne razlage pred predstavo in razprave o kakovosti filmov v mladinskih filmskih klubih. DU ima namreč tudi komisijo za mladinski film.

Največje težave ima DU s prostori. Tečaje, seminarje in predavanja prirejajo v nekaterih solah in dvoranah gospodarskih podjetij, vendar jim še tako zasledene šole res težko, toda z razumevanjem vposojajo prostore. DU nujno potrebuje tudi svoj osrednji prostor, ki ji ga bodo najbrž dodelili v postopju občinskega LO Košaki, ko se bo občina združila z občino Center.

Zmaga Kavčičeva je pohvalila občinski LO Center, ki je lani z razumevanjem zagotovil DU milijon dinarjev g m o t n i h s r e d s t e v, letos pa bo namenil v ta namen celo 9,5 milijona dinarjev. Tako bo moč obogatiti delu DU z novimi učnimi pripomočki, učili, knjigami, filmi in podobnim.



Po letu 1965 je enotna Delavska univerza Maribor svojo dejavnost razdelila na področja družbenega (Center za družbeno izobraževanje), splošnega (Center za splošno izobraževanje) ter strokovnega izobraževanja (Center za strokovno izobraževanje) in Osnovno šolo za odrasle (od 5. razreda naprej)⁵⁶ V okviru Centra za družbeno izobraževanje je bil poudarek na usposabljanju za samoupravljanje, ki ga je Jugoslavija uvedla leta 1950 in na političnem izobraževanju. Vendar se je interes za tovrstno izobraževanje iz leta v leto zmanjševal. Center za strokovno izobraževanje za svojo delo ni imel najprimernejših pogojev, saj za oblike praktičnega usposabljanja niso imeli primernih prostorov. Izvajali so izobraževalne oblike, ki so omogočile pridobitev javne listine. Ob tem so vsako leto organizirali mnoge tečaje in seminarje, vsebine pa so se nanašale na trenutne potrebe okolja. Center za splošno izobraževanje je bil na zavodu dolga leta zelo uspešen del dejavnosti. Starši so lahko obiskovali šolo za starše, ki so jo organizirali tudi na solah in v tovarnah. Šola za življenje je bila najprej načrtovana kot priprava na zakon (s sodobnimi pogledi na vzgojo in zdravstvena vprašanja v družini), kasneje pa se je razvila v poseben program, v katerem so udeleženci pridobivali znanje s humanističnega in družbeno – ekonomskega področja.⁵⁷

Delavska univerza v Mariboru je strokovni zavod za izobraževanje odraslih. Daje splošno priznana in dopolnilna znanja, ki omogočajo delavcem dosegati boljše proizvodne uspehe. Izobraževanje organizira in vodi 12 stalnih strokovnih delavcev ob sodelovanju 105 honorarnih predavateljev — priznanih strokovnjakov — andragoških praktikov. S tehniško službo nudi zavod usluge drugim izobraževalnim ustanovam.

Za sezono 1966—1967 je pripravila Delavska univerza naslednji

program

V-6, let. DU

STUDIJSKA INŽENIRICA
MARIBOR

⁵⁶ 30 let delavske univerze Maribor. Maribor, 1989, str. 13.
⁵⁷ Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas. Maribor, 2021, str. 13.

Splošno izobraževanje

OSNOVNA ŠOLA JE TEMELJ IZOBRAZBE

Nehotno raste potreba po materialnih dobrinah terjajo od posameznika, da kar najhitreje osvaja in uvaja v delo dosežke znanosti in tehnike. Razvoj le-teh je fantastičen. Družbena praksa zaostaja za znanostjo, ker velike množice proizvajalcev ne morejo dovolj hitro sprejemati in uresničevati vseh znanstvenih dosežkov. Čim krajši je čas od znanstvenega spoznanja do uporabe znanosti v življenju in delu, tem hitrejši je družbeni razvoj. Tedaj govorimo o moderni industrializirani družbi, o družbi blaginje. Da bi to dosegli, je eden od osnovnih pogojev čim večja splošna izobrazba vseh proizvajalcev.

ENO LETO ZA DVA RAZREDA

V osnovni šoli se bo začel pouk 15. septembra 1966 in konča 16. junija 1967 in bo štirikrat tedensko — 18 učnih ur za II. stopnjo in 16 ur za I. stopnjo. Pouk bo dopoldne ali popoldne, vsakekor bo v celoti prilagojen prostemu času slušateljev. Predmetnik na I. stopnji bo obsegal 5 predmetov: slovenski jezik, matematiko, biologijo, zemljepis in zgodovino, na II. stopnji pa še dva dodatna predmeta: kemijo in fiziko. Vse predmete bodo poučevali predavatelji z ustreznimi strokovno izobrazbo in velikimi andragoškimi izkušnjami.

JEZIKOVNI TEČAJI

ZNANJE JEZIKA JE TUDI SPLOŠNA POTREBA VSAKEGA DRŽAVLIJANA!

Zivašno kulturno in gospodarsko sodelovanje med posameznimi narodi in državami sili delovnega človeka, da se uč tujih jezikov. Znanje jezikov človeku širi obzorje, bogati duha in zbližuje narode. Učenje tujih jezikov je za delovnega človeka važno dopolnilo k splošnemu izobraževanju, saj mu omogoča, da se v sorazmerno kratkem času usposodi za neposredno uporabljanje tuje strokovne literature, omogoča pa mu tudi črpati kulturne dobrine iz bogate zakladnice drugih narodov, kar je tudi važen prispevek pri nadaljnem političnem usposabljanju.

V ENEM LETU — OSNOVE TUJEGA JEZIKA

Tečaj tujih jezikov bodo tudi v tem šolskem letu. Pouk bo organiziran na osnovi sodobnih metodnih načel.

Poučevali bomo:

- angleški
- nemški
- ruski
- francoski in italijanski jezik.

Pri oddelkih, kjer bomo imeli vpisano šolsko mladino, bo pouk dvakrat tedensko po eno šolsko uro. Skupno bo v enem šolskem letu 80 učnih ur. Pouk bo prilagojen izmenam pouka v redni šoli.

V oddelkih za odrasle bo pouk dvakrat tedensko po dve šolski uri v popoldanskem ali večernem času. V enem semestru, ki traja štiri mesece, bo skupno 80 učnih ur oziroma v enem šolskem letu dva semestra s 160 učnimi urami.

Organizirali bomo tudi specializirane tečaje tujih jezikov za zaposlene ljudi, ki potrebujejo tuj jezik pri izvajanju svojega poklica. Pri organizaciji tovrstnih tečajev bomo izdelali ustrezen program s strogo salakcioniranim besednim zakladom, kajti takšni tečajji bodo morali biti relativno kratki, tečajniku pa bodo morali omogočiti aktivno uporabo tujega jezika v njegovem poklicnem delu.

SOLE ZA ŽIVLJENJE

predstavljajo široko zasnovano idejno, politično, samoupravljalško, etično in splošno vzgojo mladega človeka. Šole za življenje so namenjene mladini. Mlad človek se srečuje z mnogovrstnimi problemi, zato je prav, da mu pomagamo, da jih bo znal pravilno reševati in da bo našel svoje mesto v družbi. Iz mladega človeka se bo razvil celovit človek, proizvajalec in upravitelc, če bodo njegovi ideali in življenjski smotri v skladu z našimi družbenimi smotri in vrednotami socialistične morale. Program šol za življenje obsega dva dela: prvi del obravnava estetsko-humanistično vzgojo, drugi del pa družbeno-ekonomsko vzgojo.

DRUŽBENA VZGOJA MLADINE JE PRIPRAVA ZA DRUŽBENO ŽIVLJENJE

Program obsega 28 predavanj, ki so vključena v naslednje cikle:

OBLIKOVANJE OSEBNOSTI:

Mladoletnik v družini in družbi
Vzgoja smelosti in osebnosti
Skrb za lastno zdravje
Delo kot osnova in družbeni položaj človeka
Prsti čas in zdrava rekreacija
Lepo vedenje

ODNOSI MED SPOLOMA:

Kaj moreta vedeti fant in dekle o sebi!
Telesno in duševno dozorevanje mladoletnika

Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

Maribor je postal v šestdesetih letih pomembno industrijsko in zaposlitveno središče, zaradi možnosti zaposlitve v različnih industrijskih panogah so začeli v Maribor prihajati ljudje s slovenskega podeželja in drugih jugoslovanskih republik. Večina ni imela primerne izobrazbe, mnogi med njimi niso imeli dokončane niti osnovne šole. Na Delavski univerzi Maribor so v šolskem letu 1964/1965 bili odprti

prvi trije oddelki osnovne šole za odrasle, ki so bili posebej financirani in leta 1966 je bila v okviru Delavske univerze Maribor ustanovljena osnovna šola pod vodstvom upravitelja Janeza Arsenjuka, kar je pomenilo razširitev dejavnosti DU Maribor. Osnovna šola za odrasle je omogočala pridobitev temeljne izobrazbe vsem, ki v času rednega šolanja niso končali osem razredov osnovne šole. Delavska univerza je v sodelovanju z osnovnimi šolami in izobraževalnimi centri v tovarnah pospešeno razvijala osnovno splošno izobraževanje. V II. poletju leta 1968 je imela že deset oddelkov z 267 odraslimi učenci.⁵⁸



Vir: 30 let delavske univerze Maribor, Delavska Univerza, 1989, str. 12.

⁵⁸ Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas. Maribor, 2021, str. 20.

Hude težave s prostori

Delavska univerza v Mariboru uvaja nove oblike izobraževanja odraslih — Vedno več zanimanja za osnovno šolo in izobraževanje odraslih

Skoraj vse delavske univerze v Sloveniji se pritožujejo zaradi pomanjkanja denarja in pretesnih neprimernih prostorov.

Delavski univerzi v Mariboru povzročajo težave predvsem prostori. Premalo jih je in niso dovolj veliki za vse vrste izobraževanja, ki ga razvija ta zavod. Kot je povedal ravnatelj Martin Učakar, dipl. politolog, težave s prostori rastejo obenem z zanimanjem odraslih za izobraževanje. Delavska univerza redno gostuje na Aškerčevi in Cankarjevi šoli, v dveh dvoranih doma družbenih organizacij in občasno v vseh dvoranih krajevnih skupnosti. Na Aškerčevi šoli uporabljajo tri učilnice, za naslednji dve se dogovarjajo. Izposojeni prostori pomenijo dodatne izdatke za najemnino. Samo en oddelek osnovne šole za odrasle jih velja v šolskem letu 4000 dinarjev najemnine.

Pomanjkanje prostorov delavske univerze v Mariboru omejuje v njenem nadaljnjem razvoju. Lani so uresničili 19.196 ur izobraževalnega programa in s tem za 24,2 odst. preseglj program v letu 1969. Letošnji delovni načrt temelji na lanskim uresničitvi, za novo povečanje bodo zaradi stiske s prostorom morali iskati nove možnosti. Seveda se zavodi za izobraževanje odraslih — delavska univerza v Mariboru ne more biti izjema — s svojimi naročniki dogovarjajo sproti, zato njihovi načrti nihajo.

Nove pristojnosti — širše izobraževanje

V programu družbeno ekonomskega izobraževanja, kot ga je v glavnih obrisih prikazal ravnatelj Učakar, so ponovno politične šole, poglobljene za odrasle in s posebnim programom za mladino, dalje seminarji za nove člane ZK, za vodstva družbeno poli-

tičnih organizacij, za samoupravna telesa v delovnih organizacijah itd. Novost so seminarji za razne komisije v delovnih organizacijah. Z izpopolnjenimi statuti so te komisije dobile večje pristojnosti in prevzele večjo odgovornost. V načrtu so prav tako predavanja v osnovnih organizacijah ZK po programu občinskega vodstva ZK, aktualni pogovori ob ponedeljkih ter strokovna predavanja in seminarji o novostih v zakonih za delovne organizacije (te dni je bilo posvetovanje o delu, ki je daljše ali krajše od polnega delovnega časa). Na delavski univerzi natančno spremljajo vse spremembe v zakonih in ugotavljajo, kje so potrebna dodatna pojasnila. Z občinsko konferenco zveze mladine se dogovarjajo za izvedbo splošnega družbeno ekonomskega izobraževanja za mladino na vasi in v srednjih šolah. Tov Učakar meni, da bi to izobraževanje morali financirati z dotacijami.

Kabinetni pouk brez kabinetov

Na torišču splošnega izobraževanja se bo delavska univerza v Mariboru vse leto ukvarjala z obrambno vzgojo nerazporejenih prebivalcev. Po pooblastilu oddelka za narodno obrambo bodo nadaljevali z že uveljavljeno obliko vzgojnega dela v civilni zaščiti. Nadaljevali bodo tudi s šolami za starše in življenje in s splošno izobraževalnimi predavanji, tako iz kulturno estetske vzgoje, stanovanjske kulture, vrtničarstva, kozmetike, psihologije, zdravstva in z drugih področij.

Delavska univerza ima približno 500 slušateljev tečajev tujih jezikov in potrebuje za to vrst delo prostore, v katerih bi lahko uporabljala najsodobnejša učila.

Posebnost delavske univerze v

Mariboru je verificirana osnovna šola za odrasle. V pravkar končanem šolskem letu je imela šola 440 učencev, kar je razmeroma precejšnje število. Njeni učenci so že zaposleni odrasli in mladina po opravljeni šolski obveznosti brez končane osnovne šole. Medtem ko zaposlene učence pri obiskovanju osnovne šole za odrasle podpirajo njihove delovne organizacije, plačujejo šolnino za mladino starši in zavod za zaposlovanje.

Osnovna šola a odrasle je verificirana, torej se njen učni načrt v glavnem ne more razlikovati od načrta rednih šol. Le delo v šoli za odrasle je nekoliko drugače.

M. S.

(Nadaljevanje na 16. strani)

Leta 1973, v času, ko je Delavsko univerzo vodil Darin Hasl (direktor 1972–1976) je uspela rešiti prostorsko vprašanje. Skupščina občine Maribor je s podporo predsednika Vitje Rodeta soglasno sklenila, da preda Delavski univerzi Maribor celotno stavbo na Maistrovi ulici 5 v upravljanje in uporabo. V upravljanje pa je dobila tudi po vojni zgrajeno stavbo na Prešernovi ulici.



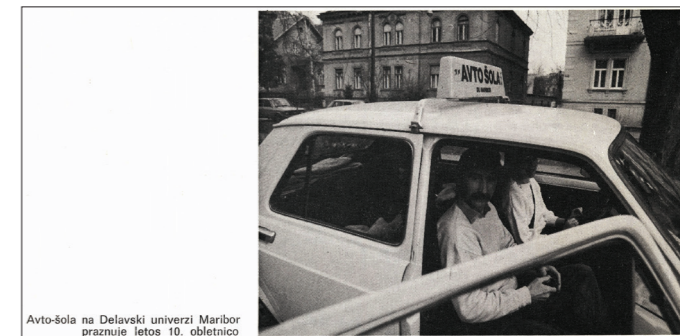
Secesijka stavba iz leta 1907 na Maistrovi ulici 5 je bila leta 1948 po obsodbi na Okrajnem sodišču v Mariboru, skupaj z vrtom polnim belih magnolij, zaplenjena znanemu mariborskemu zdravniku Ivanu Zorjanu (1884–1963)⁶⁰. Leta 1993 je na Andragoški zavod – Ljudska univerza Maribor, prispel zahtevek za vrnitev premoženja, v katerem so dediči Ivana Zorjana želeli vrnitev nepremičnine v naravi. Kljub temu da je zakon predvideval, da se zgradbe, ki so v javnem interesu, ne vračajo v naravi, se je zavod uspel šele po dolgotrajnem postopku in pogajanjih z upravičenko denacionalizacijskega postopka leta 2001 dogovoriti, da odstopi od zahteve po vrnitvi v naravi in tako je uspelo AZM – LU Maribor doseči, da je zgradba na Maistrovi ulici 5 ostala v lasti lokalne skupnosti.⁶¹

Leta 1979 je začela delovati na Delavski univerzi avtošola, ki se je v 80-ih letih razvila v eno največjih in najuspešnejših avtošol v Mariboru. Šola ni bila uspešna samo pri izobraževanju, ampak tudi finančno. Izobraževanje za pridobitev vozniškega dovoljenja lahko sicer uvrstimo v splošno izobraževanje odraslih, vendar je zaradi specifične dela v okviru zavoda obstajala posebna enota. V prvih finančnih težavah, se je dotedaj uspešna šola za voznike znašla v začetku devetdesetih let 20. stoletja, zaradi konkurence množice privatnih avtošol. Avtošola, ki je delovala v okviru zavoda skoraj štiri deset let, je leta 2008 bila primorana prenehati z izobraževanjem kandidatov za voznike, saj je spadala v tisto izobraževalno področje, ki je prinašalo finančno izgubo in ga brez javne finančne podpore ni bilo več mogoče izvajati.⁶²

⁶⁰ Peter Luknjar, Dr. Ivan Zorjan (1884–1963). V: *Zgodovinski zapisi*, letn. 11, 2014, str. 73–94.

⁶¹ Melita Cimerman, *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, 2021, str. 89, 208.

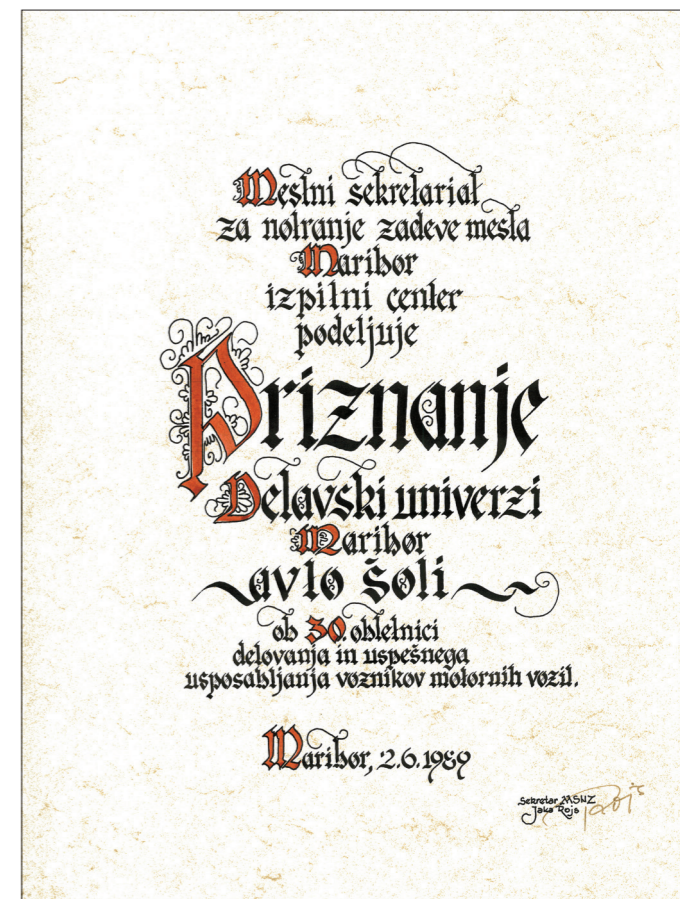
⁶² Prav tam, str. 63, 303.



Avto-šola na Delavski univerzi Maribor praznuje letos 10. obletnico

Vir: 30 let delavske univerze Maribor, Delavska Univerza, 1989, str. 9, 15.

Za uspešno delo ji je Mestni sekretariat za notranje zadeve mesta Maribor leta 1989 podelil priznanje.



Vir: AZM – LU

Delavska univerza je oktobra 1989 uvedla sistem izobraževanja po programu REFA, ki so ga pripravili skupaj s partnerjem iz takratne Zvezne republike Nemčije in v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Slovenije. Metoda REFA (Reichsausschuß für Arbeitszesitermittlung) je nastala leta 1924 v Nemčiji. REFA je združenje vodilnih nemških

organizacij za oblikovanje dela, organizacijo in razpodjetja. Sistematično in znanstveno se ukvarja s študijem, raziskovanjem ter optimiranjem delovnih in procesov. Usposabljanja so bila primerna predvsem za in višji management v podjetjih in so bila za slovenske precej draga. Delavska univerza Maribor si je pridobila za izvajanje izobraževalnih programov v podjetjih ter izobraževanje učiteljev. Ustanovljena je bila tudi REFA Slovenija s sedežem na Delavski univerzi Maribor. Preso bili predvsem tuji strokovnjaki, zato je bilo potrebno za prevajanje in izdajo ustrezne strokovne literature.⁶³

Marino Bicman, direktor Delavske univerze, 1980–1990



30 let delavske univerze Maribor, Delavska Univerza, 1989, str.

⁶³ Melita Cimerman, *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, 2021, str. 61, 100.

Novi programi izobraževanja pri Delavski univerzi Maribor

»Uvajamo evropsko raven kakovosti«

PO METODAH REFA JE ORGANIZIRANA SKORAJ VSA NEMŠKA INDUSTRIJA, NAMEN TEH METOD PA JE DOSEGANJE VIŠJE PRODUKTIVNOSTI

Pri Delavski univerzi Maribor, kjer se je v tridesetih letih izobraževalo okoli petsto tisoč ljudi, vsako leto posvečajo posebno pozornost dopolnjevalnim programom. Tudi stalnemu programu učenja tujih jezikov dodajajo novosti pri metodi pouka, uvajajo pa še nove, specializirane programe. O tem, kaj se letos pripravlja novega pri tej pomembni instituciji. O tem, kaj se letos pripravlja novega pri tej pomembni instituciji — vedno bolj je namreč razširjeno spoznanje posameznika in celotne družbe, da je znanje največje človekovo bogastvo — smo se pogovarjali z direktorjem univerze MARINOM BICMANOM.

— Kakšen je letos položaj univerze?

»V vsem času obstoja je univerza doživljala vzpone in padce, zadnjo krizo pa je gotovo med drugim povzročil zakon o usmerjenem izobraževanju. Takrat so bile namreč vse delavske univerze odrinjene iz sistema izobraževanja, pojavljala so se prizadevanja, da je treba vse izobraževanje ob delu za pridobitev poklicnega znanja preusmeriti v srednje šole. Delavske univerze v vsej republiki so bile tako ob del dejavnosti, zato je izobraževanje ob delu naploh nazadovalo. Po 1983. letu pa se pričena razvoj v pozitivni smeri in sodimo, da bo ob splošnem spoznanju, da je znanje izredno pomembno za izhod iz globoke krize, razvoj izobraževanja odraslih še bolj intenziven.«

— Letošnje posebnosti?

»Uvedli bomo nekaj zelo pomembnih novosti — oktobra sistem izobraževanja po programu REFA iz ZR Nemčije. Gre za nemško zvezo, kjer razvijajo metode študija dela in organizacije proizvodnje. Zveza REFA obstaja že 65 let. Inštitut REFA je v Darmstadtu, v različnih krajih ZR Nemčije pa je še devet podružnic. Po metodah REFA je organizirana skoraj vsa nemška industrija, namen teh metod pa je doseganje višje produktivnosti. REFA se uveljavlja tudi zunaj meja ZR Nemčije, podružnice pa ima še v različnih evropskih deželah in v Južni Ameriki.

V zadnjem času se zanjo zanimajo tudi v vzhodnoevropskih deželah. Tako obstaja center REFA že nekaj let v Budimpešti in Pekingu.

Tisti, ki tečaj končajo uspešno, dobijo spričevalo, ki ga dežele, kjer je ta sistem uveljavljen, priznavajo. Kar tri leta smo si prizadevali, da bi pričeli to izobraževanje, in ob sodelovanju Inštituta REFA in Gospodarske zbornice Slovenije nam je to sedaj uspelo. Prvi tečaj se bo pričel prvi teden v oktobru, namenjen pa je strokov-



Marino Bicman: »Oktobra bomo pričeli izobraževati po sistemu REFA.«

njakom, ki se ukvarjajo s tehnično-organizacijskimi področji v proizvodnji ali pri organiziranju proizvodnje. Tečaj bo šestmesečen, prvi skupini pa bodo predavali nemški učitelji — v nemščini, kajti izbrani kandidati dobro obvladajo nemški jezik. Po tem tečaju bomo izbrali skupino strokovnjakov, ki se bo usposobila za učitelje REFA, pri Inštitutu REFA pa bodo opravili ustrezne izpite in si tako pridobili licenco učitelja REFA. Na tak način so se

razvili vsi centri REFA zunaj ZR Nemčije. Takšno izobraževanje je za slovensko gospodarstvo zelo pomembno. Rezultati in učinkovitost nemškega gospodarstva, ki v glavnem uporablja metode REFA, so namreč vidni.«

— To bo gotovo visoka raven izobraževanja?

»V izobraževanje uvajamo evropsko raven kakovosti. In REFA je znana po visoki kakovosti svojega lastnega izobraževalnega sistema. To je za univerzo pomemben mejnik njene razvoja — pomemben za vso republiko, ki bo morda prerasel tudi njene meje.«

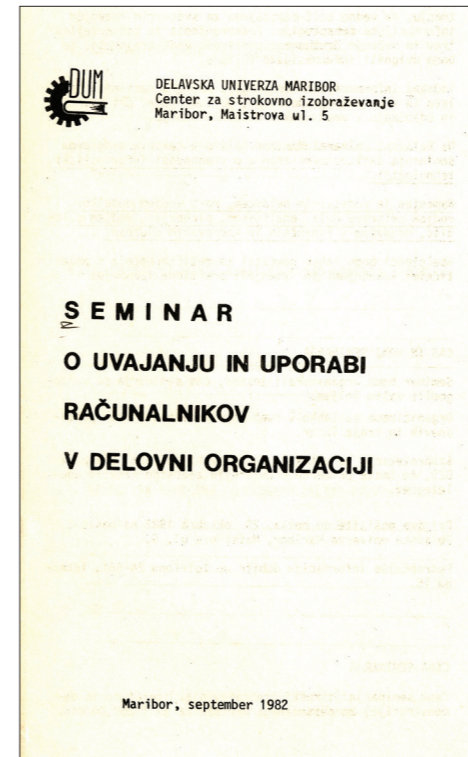
— Druge novosti?

»Opremiti nameravamo računalniško učilnico, ki je povezana s projektom Raček — vodi ga Zavod za šolstvo SRS. Ta naj bi izobraževalnim institucijam omogočil lažjo nabavo računalniške opreme. Plačali smo devet računalnikov PC, ki pa jih še vedno nimamo, četudi bi jih bili morali dobiti že aprila, a se je zataknilo pri uvozu. Računalniške tečaje smo organizirali tudi doslej, toda v manjšem obsegu, ker smo morali najemati računalniške učilnice na posameznih srednjih šolah. V računalniški učilnici bomo izvajali najrazličnejše programe — od uvajanja v računalništvo do tečajev za uporabo najrazličnejših programskih paketov.

Izobraževali bomo tudi delavce, ki delajo na področju arhiviranja ali pa bi to želeli. Program takšnega izobraževanja pripravljamo v sodelovanju z zavodom za zaposlovanje. Skušali bomo izvesti še usposabljanje za delavce, ki imajo poklicne šole, a so brez zaposlitve — za posamezna dela v knjigovodstvu. Tako naj bi že prvi dan nastopa službe znali obravnati osebne dohodke in podobno. Razmišljamo tudi o poklicnem usposabljanju invalidnih oseb — v sodelovanju z izvajalci rehabilitacije invalidov. Veliko novega pripravljamo tudi na drugih področjih, ne le pri poklicnem usposabljanju.«

Zora Kužet

Delavska univerza Maribor je od ustanovitve leta 1959 sprejela več kot 500.000 udeležencev izobraževanja. Najugodnejši je bil položaj takoj po ustanovitvi, potreba po izobraževanju je bila velika in vsi odločujoči dejavniki družbe so se zavedali potreb po znanju. Kasneje so se razmere spreminjale ter se začele slabšati konec sedemdesetih let, ko je znanje pričelo izgubljati veljavo, nagrajevanje po delu se je izrodilo, vrhunec krize predstavlja čas priprave in uvajanja Zakona o usmerjenem izobraževanju. Po letu 1981 se z uvedbo usmerjenega izobraževanja srednješolsko izobraževanje za krajši čas preseli v redne šole in se delavske univerze opredeli zlasti kot nosilke družbenopolitičnega izobraževanja. Obseg izobraževanja odraslih se je zmanjševal, tudi na Delavski univerzi Maribor. Negativni trend se je ustavil šele leta 1983. Zaradi potreb po izobraževanju odraslih, izpopolnjevanju znanj, prekvalifikacijah in usposabljanju je prišlo do spoznanja, da brez specializiranih ustanov za izobraževanje odraslih ne bo mogoče opraviti vseh zahtevanih nalog.⁶⁴ Razvoj Delavske univerze Maribor dokazuje, da je preživela zaradi hitrega prilagajanja novi gospodarski situaciji, saj je v svoje programe vključevala podjetniške vsebine (program REFA), nova tehnološka znanja, tuje jezike in nove digitalne veščine.



Vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov

⁶⁴ 30 let delavske univerze Maribor, Delavska Univerza, 1989, str. 5–7.

ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR – LJUDSKA UNIVERZA, 1992–2022

Leta 1991, v času nastajanja nove samostojne države Republike Slovenije, so delavske univerze doživele korenite spremembe. Liberalizacija izobraževalnega trga in ukinjanje zagotovljenega financiranja je bistveno poseglo v programsko in organizacijsko strukturo teh ustanov. Ostali so sicer javni zavodi v okviru enotnega izobraževalnega sistema, a z izjemo osnovne šole za odrasle, brez urejenega financiranja. V tem času so se znova preimenovali v ljudske univerze, njihovo število pa je še upadlo.⁶⁵

»Z družbenimi spremembami pri nas so se pojavile pripombe o imenu, zato je Zveza delavskih univerz opravila posebno anketo med slušatelji. Večina je bila mnenja, da je treba ime spremeniti, prav slušatelji pa so se tudi odločili za ljudsko univerzo.«⁶⁶

V letu 1992, ko je ustanova praznovala 70 let od začetka delovanja Ljudske univerze v Mariboru, so se Delavske univerze v Sloveniji preimenovali v Ljudske univerze. V Mariboru so dodali še ime Andragoški zavod, s tem so poudarili, da je glavna dejavnost predvsem izobraževanje odraslih, in sicer na splošnem, jezikovnem, poklicnem in strokovnem področju. Novi slogan Andragoškega zavoda – Ljudske univerze se je glasil: *Vaša šola za življenje*.⁶⁷

1. septembra 1992 se je Delavska univerza Maribor preimenovala v Ljudsko univerzo – Andragoški zavod Maribor.

⁶⁵ *Ljudska univerza Koper = Università popolare Capodistria: 50 let = [50] anni: 1961–2011*. Koper, Ljudska univerza, 2011, str. 14.

⁶⁶ Melita Cimerman, *Letos praznujejo 70-letnico*, Večer, 11. 9. 1992, str. 9.

⁶⁷ Melita Cimerman, *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, 2021, str. 69.

Delavska univerza je po novem ljudska in andragoški zavod

Letos praznujejo 70-letnico

POMEMBNA PRIDOBITEV JE OPREMA ZA SIMULTANO PREVAVANJE, KI JO DAJEJO V NAJEM

S prvim septembrom se je Delavska univerza v Mariboru preimenovala v Ljudsko univerzo-Andragoški zavod Maribor. Direktorica Melita Cimerman je pojasnila zakaj.

»Z družbenimi spremembami pri nas so se pojavile pripombe o imenu, zato je Zveza delavskih univerz Slovenije opravila posebno anketo med slušatelji. Večina je bila mnenja, da je treba ime spremeniti, prav slušatelji pa so se tudi odločili za ljudsko univerzo. Andragoški zavod smo dodali mi, ker smo želeli na ta način poudariti, da smo zavod, ki skrbi za izobraževanje odraslih. In sicer na splošnem, jezikovnem, poklicnem in strokovnem področju.«

— Izbira za tistega, ki se želi kaj novega naučiti, morda pridobiti nov poklic, je pestra. Kar sedemindvajset osnovnih različnih možnosti ponujate. Nekatere izmed teh so še razvejane. In med njimi so novosti.

»Tisti, ki se bodo odločili za študij ob delu, lahko po novem pri nas končajo Visoko šolo za organizacijo dela Kranj. V teh časih je zagotovo še posebno zanimiv tečaj akvizitorske prodaje. Pa naj omenim še tečaja retorike in lepega vedenja, razpisane seminarje z aktualnimi ekonomskimi vsebinami, morda še dopolnilno izobraževanje za marketing, tečaj klasične masaže, in ri-

sanja za ljubitelje. Seveda nisem naštel vsega, le nekaj najbolj značilnih možnosti, ki kažejo vso pestrost dejavnosti.«



Direktorica Ljudske univerze-Andragoškega zavoda Maribor Melita Cimerman: »Čas je zahteval spremembo imena, odločili so ga slušatelji.«

— Letos praznujete 70-letnico delovanja.

»Praznujemo delovno. Že vse leto organiziramo delovna srečanja, na katera vabimo domače in tuje strokovnjake. Z namenom, da bi se čim bolj plodno vključili v projekt Maribor jutri. Zavedamo se namreč, da je izobraževanje tisto, ki nas bo najbolj zago-

tovo potegnilo iz krize. Pri tem še posebno poudarjamo pomen izobraževanja odraslih.«

— Vse to pomeni, da morate skrbeti tudi za izobraževanje svojega kadra.

»To seveda drži in na to veliko damo. Za primer naj povem, da smo letos namenili deset štipendij za izpopolnjevanje v tujini. Bile so izkoriščene. Podpiramo pa tudi vsako drugo izobraževanje svojih delavcev.«

Razvijamo mednarodno sodelovanje, ki ga letos z Avstrije, Nemčije in Anglije razširjamo še na Madžarsko in Italijo. Vrat seveda ne zapremo niti med počitnicami. Letos je bilo v naših poletnih jezikovnih tečajih v Avstriji in doma več kot petsto otrok. Za odrasle pa smo sredi poletja pripravili mednarodni seminar v Radovljici z naslovom Kulturno sodelovanje med narodi. Finančno ga je podprlo tudi avstrijsko ministrstvo za šolstvo.«

— Pri vašem zavodu deluje Refa center za Slovenijo. Za kaj gre?

»Gre za posebno filozofijo in metodo študija dela in časa ter organizacije proizvodnje in poslovanja. Namenjena je vodstvom podjetij in je doma na Zahodu. Center deluje s podporo nemške vlade in v tesnem sode-

lovanju z gospodarskima zbornicama Maribora in Slovenije.«

— Nedavno ste kupili opremo za sočasno (simultano) prevajanje. Ponujate jo v najem. Kaj to pomeni?

»V prvi vrsti to, da ni več le Cankarjev dom v Ljubljani tisti, ki lahko ponudi v najem vso potrebno opremo in prevajalce ob različnih poslovnih sestankih, tiskovnih konferencah, predstavitev proizvodnih programov na sejmih in ob številnih drugih priložnostih. S prenosno opremo lahko zagotovimo hkrati (za zdaj) sočasno tolmačenje v štirih tujih jezikih (iz tujih jezikov v slovenščino in obratno).«

— Kaj vas torej v tem trenutku najbolj ovira pri delu?

»Prej kot vse drugo zakonodaja, ki zajema naše področje dela.

Nestrpno čakamo na nove zakone in na to, kaj bodo prinesli. Za to, da je izobraževanje v Sloveniji — tudi izobraževanje odraslih — v krizi, je namreč krivo tudi to. Ne vemo, v kakšnih okvirih se bomo znašli po novem.«

Zlatka Rashid

zdrženja EBZ (Evropski centri za izobraževanje in povezovanje med kulturami), katerega cilj je posredovanje znanj s področja evropske zgodovine, politike in kulture ter vzpodbujanje kvalitetnih integracijskih procesov v Evropi.⁶⁸

AZM – LU Maribor je leta 1992, v okviru Zveze ljudskih univerz Slovenije (ZLUS) postal partner ICC (Mednarodne certifikatne konference), s sedežem v Frankfurtu. Organizacija si je prizadevala za določitev

⁶⁸ Znanje za vse generacije 2003, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza, str. [6].

profesionalnih standardov za učitelje in udeležence in diseminacijo primerov dobre prakse. ICC standard zagotavlja evropski standard znanja tujega jezika in kvaliteto, ki jo nadzira mednarodna izpitna komisija v sodelovanju s člani Mednarodnega sveta spraševalcev.⁶⁹ V Sloveniji se je v letu 1994 173 udeležencev uspešno udeležilo jezikovnega izobraževanja. Na AZM – LU Maribor so dosegli izjemne uspehe pri mednarodnih diplomah, tako je v šolskem letu 1994/1995 bila povprečna ocena pri podeljevanju mednarodnih certifikatov za nemški jezik 4,6.⁷⁰ 1. 1. 1994 je podelil Izpitni center Goethejevega inštituta zavodu pooblastilo za izvajanje izpitov iz nemškega jezika na različnih stopnjah zahtevnosti. Zavod je postal izpitni center za nemški jezik v SV Sloveniji.

PRÜFUNGSZENTRUM GOETHE-INSTITUT

PRÜFUNGSZENTRUM GOETHE-INSTITUT

ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR
MARIBOR / SLOWENIEN

Das Goethe-Institut e.V. hat mit oben genannter Institution einen Lizenzvertrag für folgende Prüfungen geschlossen:

FIT IN DEUTSCH 1/2
START DEUTSCH 1/1Z/2/2Z
ZERTIFIKAT DEUTSCH FÜR JUGENDLICHE
ZERTIFIKAT DEUTSCH
ZERTIFIKAT DEUTSCH FÜR DEN BERUF
GOETHE-ZERTIFIKAT B2
GOETHE-ZERTIFIKAT C1
ZENTRALE OBERSTUFENPRÜFUNG
PRÜFUNG WIRTSCHAFTSDEUTSCH
KLEINES DEUTSCHES SPRACHDIPLOM
GROSSES DEUTSCHES SPRACHDIPLOM

Die oben genannte Institution ist seit dem 01.01.1994 Prüfungszentrum des Goethe-Instituts.

München, 29.06.2009

Goethe-Institut

Vir: AZM – LU

AZM – LU Maribor je v sodelovanju z Esperantskim društvom Maribor in podjetjem Inter-kulturo, pod vodstvom Zlatka Tišlarja, začela organizirati brezplačne mesečne tribune pod naslovom Nenavadni ljudje. 19. januarja 1993 je bilo prvo v seriji srečanj, ki so se nadalje-

⁶⁹ Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas. Maribor, 2021, str. 133.

⁷⁰ Povprečna ocena je 4,6, Večer, 5. 7. 1995, str. 15.

vala skoraj dve naslednji desetletji. Na prvem srečanju je Vinko Ošlak pripravil predstavitev antologije slovenske proze v esperantu.⁷¹ Leta 1993 so na Andragoškem centru Republike Slovenije (ACS) začeli razvijati projekt Središče za samostojno učenje, ki ob podpori mentorjev in svetovalcev omogoča odraslim samostojno učenje. Namenjen je bil rednim in honorarnim sodelavcem, študentom andragogike in pedagogike in vsem tistim, ki so se zanimali za samostojni način življenja. Projekt je dve leti kasneje začel delovati tudi v praksi in eno prvih takšnih središč je bilo odprto tudi, na Andragoškem zavodu – Ljudski univerzi v Mariboru, 20. decembra 1995.⁷² Projekt se je kontinuirano izvajal in zavod danes nudi učna mesta za samostojno učenje, ki so opremljena z računalniki, z dostopom do interneta ter posameznimi programi za samostojno učenje. Mentor v središču svetuje udeležencem pri izbiri programov za samostojno učenje ter pri uporabi učne tehnologije in gradiv.⁷³

ANDRAGOŠKI ZAVOD

SREDIŠČE ZA SAMOSTOJNO UČENJE

NUDI BREZPLAČNO

- UČENJE OSNOV RAČUNALNIŠTVA / WIN, WORD, E POŠTA, POWER POINT /
- UČENJE TUJIH JEZIKOV / ANG, NEM, ŠPA, ITA, FRA, RUS /
- SPLETNO KOMUNIKACIJO
- VADBO DESETPRSTNEGA TIPKANJA
- UPORABO INTERNETA

PREDNOSTI

- SAMI IZBIRATE ČAS IN TRAJANJE UČENJA
- SAMI IZBIRATE HITROST IN TEŽAVNOST UČENJA
- POMOČ MENTORJA
- UČENJE JE BREZPLAČNO

ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR
LJUDSKA UNIVERZA, MAISTROVA ULICA 9, MARIBOR

WWW.AZM-LU.SI
INFO@AZM-LU.SI
02 234 11 26, 02 234 11 11, 031 356 580

Vir: AZM – LU Maribor

⁷¹ Slovenska proza v esperantu, Večer, 21. 1. 1993, str. 14.

⁷² Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas. Maribor, 2021, str. 133.

⁷³ Razvojni program Andragoškega zavoda Maribor – Ljudske univerze, 2018–2022, Maribor, 2018, str. 16.

Večer, 11. 9. 1992, str. 9

Andragoški zavod – Ljudska univerza Maribor (dalje AZM – LU Maribor) je deloval na različnih izobraževalnih področjih, vse od ustanovitve dalje je bilo vključeno tudi mednarodno sodelovanje. Prva sodelovanja na ravni Evropske unije so se začela ob koncu 70 let 20. stol., in sicer na jezikovnem in andragoškem področju. S pridobitvijo licence REFA so se nadaljevala tudi na področju gospodarstva. Od leta 1992 dalje je AZM – LU Maribor, član mednarodnega evropskega

Zaradi spremembe zakonodaje in naziva zavoda je ustanoviteljica, Mestna občina Maribor, dne 23. 12. 1997 sprejela nov odlok o ustanovitvi javnega zavoda Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza.

Leta 1997 je minilo 75 let od začetka kontinuiranega izobraževanja odraslih in ustanovitve Ljudske univerze v Mariboru, zato je zavod pripravil vrsto prireditev. Na svečani proslavi v Kazinski dvorani SNG Maribor 17. januarja se je slavnostni govornik, župan prof. dr. Alojz Križman, ozrl na preteklost ter pomen in vlogo tega zavoda. Uro pred proslavo so v avli Univerzitetne knjižnice Maribor odprli razstavo *Ljudska univerza – sooblikovalka omike prostora*.⁷⁴ V sodelovanju s Pokrajinskim arhivom so na razstavi predstavili originalne časopisne članke in plakate, ki so se nanašali na delovanje Ljudske univerze med obema vojnima in v povojnem času. V mesecu septembru so pripravili razstavo pod naslovom Vseživljenjsko učenje, na kateri so bili na ogled učbeniki skozi čas.⁷⁵



Vabilo

VABIMO VAS
na SVEČANO PROSLAVO
ob 75 - letnici ustanovitve
Andragoškega zavoda Maribor -
Ljudske univerze,
ki bo 17. januarja 1997 ob 11. uri
v Kazinski dvorani SNG Maribor.

Ta dan Vas pričakujemo že
ob 10. uri v AVLI
UNIVERZITETNE
KNJIŽNICE MARIBOR,
kjer bo otvoritev razstave
LJUDSKA UNIVERZA -
SOOBlikovalka omike v
MARIBORU.

PRISRČNO VABLJENI

Vir: Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas. Maribor, 2021, str. 158

V šolskem letu 1997/98 je AZM – LU Maribor pričel z novim projektom iz programa Phare Democracy z naslovom »Izobraževanje romskih staršev za dvojezično in dvoidentitetno vzgojo otrok«, namenjen romskim staršem, predvsem tistim iz Prekmurja in tistim, ki so se v Maribor in okolico priselili s področja Kosova. V okviru projekta, ki sta ga zasnovala Melita Cimerman in Zlatko Tišljar, so skušali romskim staršem pomagati, da bi razumeli, kako naj svoje otroke uspešno vzgajajo za dve identiteti in dva jezika istočasno.⁷⁶ Študijski krožek »Priložnost za nov začetek« je bil v šolskem letu 1997/98 s strani Andragoškega centra RS »postavljen za vzgled ostalim, ki vodijo ali sodelujejo v študijskih krožkih«.⁷⁷

⁷⁴ Svečana proslava, Večer, 17. 1. 1997, str. 12.

⁷⁵ Melita Cimerman, *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, 2021, str. 159.

⁷⁶ Prav tam, str. 167.

⁷⁷ Znanje za vse generacije 2003, Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza, str. [2].

Melita Cimerman, direktorica AZM – Ljudske univerze Maribor, 1991–2009

PORTRET MESECA

Melita Cimerman iz Maribora, predsednica Andragoškega društva Slovenije in še česa...

ŠAMA SE ŠE VEDNO ZNOVA UČIM

Pred petnajstimi leti je prišla z juga Jugoslavije, iz Ploč, kjer je službovala devet let kot profesorica nemškega in italijanskega jezika. Za svoj novi dom je izbrala Maribor, skoraj tisoč kilometrov oddaljen od njej ljube Dalmacije. Ko je iskala službo v tem štajerskem mestu, ni ti pomislila ni, kaj vse ji bo prineslo novo delovno okolje, kako zelo bo spremenilo njeno življenje. Ne, takrat res ni pomislila na to, da bo članica v mariborskem mestnem svetu, da bo direktorica druge največje ljudske univerze v Sloveniji, Andragoškega zavoda Maribor, predsednica Andragoškega društva Slovenije, članica komisije za program Gruntwig (evropski program za izobraževanje odraslih) in soustanoviteljica mednarodnega društva za evropsko zavest.



(Foto: Dragica Modričnik)

Začela je kot strokovna delavka – germanistka poučevati v jezikovnih tečajih in kaj kmalu je pokazala svoje organizacijske sposobnosti, predvsem sposobnost komunikacije in navezovanja stikov z domačimi in tujimi izobraževalnimi ustanovami. Osebnostno in strokovno je rasla, ko se je izpopolnjevala v seminarjih, tečajih in delavnicah. Pridobila je strokovni naziv svētница. Svoje znanje je prenašala na sodelavce in slušatelje v oddelkih, kjer je poučevala. Njena velika vedoželjnost, znanje, vztrajnost in pogum za vodenje so jo pripeljali v sam vrh slovenskih andragoških delavk, ki si prizadevajo, da bi bilo znanje vsakomur dostopno.

V zadnjih letih je imela še nekaj pomembnih funkcij: bila je predsednica Zveze ljudskih univerz Slovenije, članica evalvacijskega odbora Pharovih mikroprojektov za demokracijo, članica izdajateljskega sveta strokovne revije Andragoška spoznanja. Še vedno je predsednica Esperantskega društva Slovenije in predsednica skupščine javnega podjetja za gospodarjenje s stavbnim zemljiščem ter pooblaščen-

ka za sklepanje zakonskih zvez, kar ji je še posebej ljubo.

Za pogovor sem jo prosila, ko je bila sredi priprav na skupščino Andragoškega društva Slovenije. Predseduje mu že četrto leto.

- Živeli ste v različnih krajih Slovenije, tudi Jugoslavije in v tujini. Na kateri kraj so vezani vaši najljubši spomini?

»Na Dalmacijo. Tja sem prišla, ne da bi to načrtovala. V srcu mi je ostala zaradi ljudi in same dežele, saj imam morje nadvse rada in sploh mediteranski kulturni prostor. Mediteran je povezan z mojim študijem romanistike. To je območje, ki me privlači. V Dalmaciji sem se dobro počutila. Ko pa sem se odločila, da bom odšla, sem izbrala Maribor.«

- Zakaj?

»Maribor ni tako veliko mesto, da bi postalo nepregledno, pa tudi premajhno ni. Ima vse ustanove, ki jih človek potrebuje v vsakdanjem življenju, ima lepo okolico. Vseč mi je štajerska mentaliteta, način življenja in ne navezadnje podnebje - štajerski Meran. (Merano je klimatsko zdravišče v severni Italiji) Je zanimiv kulturni pro-

stor, regija, kjer se srečujejo različne kulture in narodi: Avstrijci, Madžari, Hrvati.«

- Že precej let delujete predvsem na področju izobraževanja odraslih. Kakšen izziv vidite v tem delu?

»Bistvo tega dela je, da je izobraževanje odraslih proces, v katerem se oseba, ki vodi ta proces, nauči prav toliko ali še več od udeleženca izobraževanja. Vedno me je zanimalo novo, zato vidim v izobraževanju odraslih neizčrpno področje drugačnega gledanja na življenje, drugačnega spoznanja in drugačnih izkušenj ne le v formalnem izobraževanju. Sama se vedno znova učim ob tem, ko razmišljam, kaj bi bilo koristno in zanimivo za druge ljudi. Gre za dvosmerni proces dajanja in sprejemanja. Več ko daješ, več dobiš.«

- Morda imate na kakšen dogodek v poklicni karieri še posebej lep spomin?

»Večina mojih izkušenj pri izobraževalnem delu je bila lepa in težko bi združenje, ki deluje v okviru FIME (del tega združenja so tudi Evropske hiše). Predvsem sta mi vseh poslanstvo in cilj. Z izobraževanjem naj bi pripomogli k

ki, ki jih navežem pri svojem delu, pogosto prerasejo v prijateljstvo.«

- Kaj bi spremenili pri izobraževanju odraslih?

»Trudila bi se, da bi imelo čim več ljudi enake možnosti za izobraževanje. Dandanes pa je izobraževanje vedno bolj povezano z denarjem: tako je vse bolj dostopno predvsem tistim, ki lahko plačajo. Na mestni občini Maribor sem se pridružila tistim svētnikom, ki so dali pobudo, da bi štendirali mlade nadarjene študente, ki pri uradnih razpisih niso dobili štipendije, a si zaslužijo finančno podporo. Tudi v okviru kluba Soroptimist International, ki povezuje predvsem zaposlene ženske, se trudimo, da vsako leto pomagamo mladim talentom z enkratnim zneskom (npr. plačilo vozovnice, če študira v tujini, pomoč pri nakupu instrumenta...)«

- Bili ste izbrani tudi v nekatera mednarodna združenja.

»Sem v izvršnem odboru evropskih izobraževalnih centrov EBZ. To je združenje, ki deluje v okviru FIME (del tega združenja so tudi Evropske hiše). Predvsem sta mi vseh poslanstvo in cilj. Z izobraževanjem naj bi pripomogli k

12 naša žena 1/2001

Vir: Naša žena, jan. 2001, str. 12–13.

4. 10. 2001 so na Andragoškem zavodu – Ljudski univerzi Maribor odprli Svetovalno središče Maribor, kot tretje v Sloveniji (po Kopru in Žalcu). Policentrični projekt svetovalnih središč je nastal pod okriljem Andragoškega centra Slovenije in v okviru projekta Informiranje in svetovanje. Svetovalna središča odraslim ponujajo pomoč pri odločitvi za nadaljnje izobraževanje in učenje, informacije o možnostih izobraževanja za poklic in strokovno izpopolnjevanje, tudi informacije o vpi-snih pogojih ter svetovanja v zvezi s premagovanjem učnih težav.⁷⁸



⁷⁸ Odprli svetovalno središče, Večer, 5. 10. 2001, str. 17. Katalog izobraževanje 2011/12, AZM, str. 16.



Vseživljenjsko učenje bo v prihodnosti še bolj pomembno. (Igor Napast)

Deset let svetovanja za odrasle

V Svetovalno središče Maribor prihajajo zaposleni, brezposelni, študentje in starejši, ki želijo nadgraditi izobrazbo

V sklopu Andragoškega centra Slovenije so pred desetimi leti odprli Svetovalno središče Maribor s sedežem na Andragoškem zavodu Maribor - Ljudski univerzi. Ob tej obletnici so večeraj organizirali strokovni posvet, ki je bil namenjen strateškim in strokovnim partnerjem Svetovalnega središča Maribor ter širši javnosti. Udeležil se ga je tudi **Milan Mikl**, podžupan Mestne občine Maribor.

Svetovalno središče Maribor je eno izmed štirinajstih svetovalnih središč v Sloveniji, v sklopu katerih nudijo odraslim celovito in poglobljeno informiranje o možnostih nadaljnega izobraževanja in učenja. V osebnih pogovorih svetujejo, kako dokončati izobraževanje, kako nadgraditi stopnjo izobrazbe, si pridobiti dodatno znanje za delo in tudi za

osebno rast. "V desetih letih delovanja je storitve Svetovalnega središča Maribor uporabilo več kot 12 tisoč ljudi, katerim so svetovalci nudili več kot 15 tisoč informativno-svetovalnih storitev. Pri tem je treba izpostaviti, da je informiranje in svetovanje brezplačno, saj dejavnost financirata Evropski socialni sklad in Ministrstvo za šolstvo in šport RS," poudarja **Irena Urankar**, direktorica Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze. Med odraslimi, ki se obračajo na Svetovalno središče Maribor, še vedno prevladujejo ženske, po starostni strukturi pa je največji delež v skupini do 30 let. Eden izmed pomembnih vidikov je zato vzpodbujati starejše - nad 40 in 50 let -, da poiščejo svetovalno pomoč. Kot ugotavlja mag. **Tanja Vilič Klenovšek** iz Andragoškega centra Slovenije, se ljudje mnogokrat bojijo zaprositi za nasvet, naraščajo pa tudi potrebe po svetovanju odraslim, še posebej med ranljivimi skupinami. Svetovalni centri tako odpirajo nove možnosti tako na poklicni kot tudi na osebni ravni posameznika. **(aka)**

Večer, 12. 1. 2011, str. 20.



Leta 2002 Andragoški zavod – Ljudska univerza Maribor prejme mestni pečat za dolgoletno uspešno izvajanje programov vseživljenjskega učenja.



Vir: AZM –LU Maribor



Igor Napast

Župan Boris Sovič je Andragoškemu zavodu in njegovi direktorici Meliti Cimerman podelil mestni pečat.

Mestni pečat Andragoškemu zavodu Maribor - Ljudski univerzi

Pred 80 leti, v časih, ko je Maribor štel 30 tisoč prebivalcev, so se mestni izobraženci odločili ljudem približati možnosti izobraževanja. Zlasti po zgledu danskih ljudskih univerz so ustanovili Ljudsko univerzo Maribor, katere prvi predsednik je postal **Viktor Grčar**. Z že takrat zelo širokim programom izobraževanj je Ljudska univerza nadaljevala vse do danes, v mestni hiši Rotovž pa je večeraj **Melita Cimerman**, sedanja direktorica Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze, za dolgoletno uspešno izvajanje programov vseživljenjskega učenja od mariborskega župana **Borisa Soviča** prejela mestni pečat.

Z osem tisoč udeleženci in 160 programi je Andragoški zavod Maribor tudi v preteklem letu dokazal svoje poslanstvo, ki ni omejeno na starostna obdobja, da je njegovo delo nacionalnega pomena, pa je poudaril tudi župan Sovič. **(ap)**

Večer, 19. 1. 2002, str.17.

Priložnost za nov začetek

Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza že dve desetletji izvaja program Pum-O (Projektno učenje za mlajše odrasle). "Namenjen je mladim, ki so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje in nimajo zaključenega srednješolskega izobraževanja, iščejo svojo pot in si želijo malce spodbude in usmeritve v družbi vrstnikov, ki so v podobni situaciji," na kratko program neformalnega izobraževanja opiše vodja programa Pum-O **Klavdija Mirič**.

Preko pridobivanja novih, zelo konkretnih znanj, izkušeni, spretnosti ter pomoči in podpore, med drugim tudi učne pomoči, izboljšajo samopodobo, pridobijo samozavest in notranji zagon, ki jim pomaga k uresničitvi cilja - eni želijo dokončati šolo, drugi se zaposliti, tretji osebno napredovati ali razmisliti, kaj si v življenju sploh želijo.

Gre za zelo neformalen program izobraževanja, povsem drugačen, kot poteka v šoli. Do novih znanj, izkušenj, samozavesti, delovnih navad pridejo skozi projektno delo v skupini in z individualnim pristopom do vsakega posameznika. Drugače kot v šoli, ko se učenec prilagaja šoli, se v Pumu program prilagaja posamezniku, kajti vsakdo potrebuje drugačno pomoč: eden malo pomoči, da zaključi šolo, drugi pomoč pri iskanju tega, kaj bi sploh rad počel v

V programu Pum-O, v katerega se vključujejo mladi, ki so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, niso dokončali šole in iščejo pot naprej, še nekaj prostih mest



Klavdija Mirič: "Računamo, da bomo s projektним delom začeli oktobra."

Foto: Igor NAPAST

življenju, tretji pomoč za vstop na trg dela.

V Pum-O se lahko vključijo mladi v starosti od 15 do 26 let. V skupini je do 24 udeležencev, nekaj prostih mest v programu Pum-O na Andragoškem zavodu še je. "Zdaj se spoznavamo, ko se bo skupina zapolnila, bomo začeli raziskovati interese, področja zanimanja udeležencev, in ko bomo našli dobro idejo, temo, ki jih povezuje, bodo opredelili projekt,

s katerim se želijo ukvarjati. Računamo, da bomo s projektnim delom začeli oktobra," razlaga Klavdija Mirič. Poleg projektne dela Pum-O vedno nudi tudi pomoč pri vključevanju na trg dela in pri zaključevanju šole, veliko pa se ukvarjajo še z zdravim življenjskim slogom, krepitvijo samopodobe, razvijanjem delovnih veščin, navad, vključujejo se v različne brezplačne izobraževalne, družabne in preventivne programe.

V program Pum-O udeleženci prihajajo vsak dan, vključijo se lahko za največ deset mesecev. Vključitev je za udeleženca brezplačna. Program financirajo Evropski socialni sklad, ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Zavod RS za zaposlovanje.

Zainteresirani si lahko najprej informativno ogledajo, kako potekajo aktivnosti v programu Pum-O v praksi, potem pa jim mentorji pomagajo urediti vse potrebno za vpis. Informacije in prijave so na voljo na telefonskih številkah 02 234 11 30 in 041 776 834 ali na elektronskem naslovu pum@azm-lu.



Večer, 22. 9. 2020, str. 11.

Marca 2001 na AZM - Ljudski univerzi pričnejo izvajati program »Projektno učenje mladih« (PUM), neformalni izobraževalni program, s katerim skušajo mlade med 15. in 25. letom, ki so brez poklica, vključiti v aktivno vsakodnevno projektno delo v skupinah, ki so sestavljene iz od 18 do 24. udeležencev.⁷⁹

Program so razvili pri Andragoškem centru Slovenije. Delo poteka v okviru skupinskih ali individualnih projektov, ki jih izvajajo vključeni mladostniki, ob podpori mentorjev in zunanjih sodelavcev, ki se

kot strokovnjaki za posamezna področja priključijo posameznemu projektu.⁸⁰

Zavod je od leta 2001 edini izvajalec »Projektnega učenja mladih«, od leta 2017 pa še PUM-O (»Projektnega učenja mlajših odraslih«) v podravske regiji.

⁷⁹ Projektno učenje za mlade brez poklica, Večer, 13. 2. 2001, str. 17.

⁸⁰ V Mariboru in Ljubljani poslej dve skupini, Večer, 20. 10. 2004, str. 17.

Septembra 2004 se je začel v Mariboru Festival evropskih jezikov. AZM - Ljudska univerza se je izmed 800 prijavljenimi kandidatom uvrstila med 17 tistih, ki so bili v okviru programa »Socrates Lingua« izbrani za organizacijo festivala. Partnerji v projektu so bili iz Nizozemske, Nemčije, Češke, Slovaške in Madžarske.

Po uradni politiki EU naj bi vsak Evropejec govoril vsaj dva tuja jezika

Danes se začne Festival evropskih jezikov

Na Andragoškem zavodu Maribor - Ljudski univerzi pripravljajo 24 predavanj o slovnici, poreklu, zgodovini in kulturi 24 uradnih evropskih jezikov - Razvijati je treba zavest o potrebi znanja jezikov manjših narodov

V Mariboru se danes, v sredo, začne Festival evropskih jezikov, ki ga je s sinočnim koncertom na Grajskem trgu napovedal francoski pevec Jomo, sicer Guinnessov rekorder v petju v največ jezikih.

"Ponosni smo, da smo se izmed 800 prijavljenih kandidatov uvrstili med tistih 17, ki so bili v okviru evropskega programa Socrates - Lingua izbrani za organizacijo festivala," je na včerajšnji tiskovni konferenci v dvorani Rotovž povedala Melita Cimerman, direktorica Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze, ki skupaj s petimi partnerskimi organizacijami iz Nemčije, Nizozemske, Češke, Slovaške in Madžarske pripravlja Festival evropskih jezikov.

Strokovnjaki iz 18 držav bodo v prostorih Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze, ki je včeraj predstavila tudi svoj novi logotip, pripravili 24 predavanj o slovnici, poreklu, zgodovini in kulturi 24 uradnih evropskih jezikov: nemščine, francoščine, malteščine,

češčine, poljščine, litovščine, italijanščine, turščine, švedščine, norveščine, danščine, estonščine, slovaščine, latvijščine, bolgarščine, španščine, portugalsščine, nizozemščine, islandščine, irščine, grščine, madžarščine, romunščine in finščine. "Po vsakem predavanju sledi kratek jezikovni tečaj z najosnovnejšim besednjakom tistega jezika, na voljo pa bodo tudi knjige, zgoščenke, geografske mape in drug material," je povedal Zlatko Tišljar, pri Andragoškem zavodu Maribor - Ljudski univerzi svetovalec za evropske projekte. "Glavni cilj Festivala evropskih jezikov je zagovarjanje stališč enakopravnosti vseh nacionalnih jezikov, številčno velikih in tudi majhnih narodov, kar je tudi v skladu z uradno politiko Evropske unije - da se namreč vsak Evropejec nauči minimalno dveh tujih jezikov, enega "velikega" in enega "malega". Doslej so evropske šole zagovarjale učenje velikih evropskih jezikov, razvijati pa je treba zavest o potrebi znanja jezikov manjših narodov. S



Igor Napast

Francoski pevec Jomo je nastopil ob mariborski otvoritvi Festivala evropskih jezikov.

tem namenom je bil znotraj programa Socrates ustanovljen sklad Lingua I, ki financira tovrstne projekte. Projekt Festival evropskih jezikov je pomemben tudi zato, da bodo državljani Evrope seznanjeni s tem, kje dobiti osnovne

podatke o manjših kulturah, njihovih jezikih in o načinih učenja le-teh.⁸¹

Celoten projekt je vreden 192 tisoč evrov, polovico je prispevala Evropska komisija iz omenjenega programa Socrates. Organizatorji pričakujejo, da se bo mariborskega dela festivala udeležilo okrog tri tisoč obiskovalcev, tisoč naj bi jih prisluhnilo predavanjem, dodatnih dva tisoč pa naj bi prišlo na srečanja v osnovnih in srednjih šolah.

Promociji Festivala evropskih jezikov so se pridružila tudi številna mariborska podjetja in ustanove, ki so dovolila malce nenavadno oglasno kampanjo, temelječo na prevodih napisov iz vsakdanjega življenja. Tako je mogoče na javni telefonski govorilnici prebrati navodila v enem od tujih jezikov, prav tako na parkirnih avtomatih... Organizatorji predlagajo, da bi takšno propagiranje tujih jezikov postalo mariborska stalnica. In posebnost. Gotovo bi bila zelo všeč turistom, ki obiščejo Maribor.

Senka Dreu

Večer, 29. 9. 2004, str. 15.

V času trajanja festivala (med 29. septembrom in 2. oktobrom 2004) so strokovnjaki iz osemnajstih držav v prostorih AZM - Ljudske univerze v obliki predavanj in delavnic javnosti v štirih dneh predstavili vseh 24 evropskih jezikov, ki so bili v rabi v Evropski uniji, predavanja so se ponovila v nekaterih srednjih šolah in drugih ustanovah. Evropski sklad »Socrates Lingua« je leta 2005 uvrstil projekt Festival jezikov med 50 najboljših svojih projektov, leta 2006 pa je projekt dobil še Evropsko jezikovno priznanje v Sloveniji.⁸¹ Projekt ni bil namenjen le razvoju zavesti o pomembnosti poznavanja tujih jezikov, ampak tudi informiranju državljanov Evropske unije o tem, kje dobiti osnovne informacije o manjših kulturah, njihovih jezikih in o načinih njihovega učenja.

⁸¹ Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza: sprehod skozi čas. Maribor, 2021, str. 254.

MARIBOR

torek, 15. maja 2012



Jurij Šink z ministrstva za izobraževanje, direktorica Andragoškega zavoda Irena Urankar in podžupan Tomaž Kancler (Boris Vugrinec)

Znanje za vse generacije

Devetdeset let Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze in vseživljenjsko učenje z roko v roki

ANDREJA KAUCIČ

Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza letos praznuje 90 let delovanja. Ljudska univerza v Mariboru je bila ustanovljena v začetku leta 1922, v prvih dveh desetletjih svojega delovanja pa je bila najboljša med slovenskimi ljudskimi univerzami. Glavno poslanstvo izobraževalnega, svetovalnega in informacijskega zavoda je bilo vseskozi brezplačno izobraževanje za pridobitev novih znanj za odrasle, nudenje pomoči družbeno ranljivim skupinam in posameznikom ter nudenje celostne podpore pri doseganju izobraževalnih ciljev posameznika. Od ustanovitve do danes je vrata zavoda prestopilo več kot 900 tisoč udeležencev. Odraslim ponujajo dokončanje osnovno- in srednješolskega izobraževanja, izvajajo nacionalne poklicne kvalifikacije, razne računalniške tečaje, na področju tečaja tujih jezikov

pa imajo v Mariboru in okolici najdaljšo tradicijo.

"Stati in obstati kar devetdeset let je velika stvar. Ponosni smo, da lahko na enem mestu ponudimo toliko različnih dejavnosti. V zadnjih dvajsetih letih smo ob ugotavljanju potreb na trgu dela veliko ljudi izobrazili za deficitarne poklice, s tem pa jim dejansko omogočili ekonomsko in socialno integracijo. Vrata naše ustanove so odprta za vse," je izpostavila Irena Urankar, direktorica Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze. Ob tem se je zahvalila vsem udeležencem, učiteljem, partnerjem, nekdanjim zaposlenim, ustanoviteljici Mestni občini Maribor (MOM) ter ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Na zavodu vsako leto organizirajo številne mednarodne projekte in prireditve, ki imajo množičen obisk, zaposleni pa sledijo vsem evropskim smernicam. "V sklopu univerze za tretje življenjsko obdobje starejši udeleženci ohranjajo prijateljske vezi in aktivno preživljajo prosti čas, za motiviranje mladih, ki so opustili šolanje, pa organiziramo nadaljevanje izobraževanja," je dodala Urankarjeva. "Mladi in starejši sta dve občutljivi družbeni skupini občanov, ki živijo v specifičnem času. Šolanje

je ena ključnih zadev, pomembno pa je tudi, da se starejši vključujejo v programe izobraževanja in da imajo za to veliko možnosti," je poudaril Tomaž Kancler, podžupan MOM.

Okrogli jubilej Andragoškega zavoda letos zaznamuje v Tednu vseživljenjskega učenja, ki poteka med 14. in 20. majem. Pripravljajo ga številne ustanove in posamezniki, usklajuje ga Andragoški center Slovenije. Osrednje teme letošnjega Tedna vseživljenjskega učenja so med drugim posvečene evropskemu letu aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, ohranjanju kulturne in naravne dediščine, zaposlovanju, podjetništvu, učenju in sodobnim načinom komuniciranja. Projekt je postal že tradicionalen vseslovenski dogodek, v razširjeni izvedbi bo potekal do 30. junija. Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza je že vrsto let lokalni koordinator prireditve in kot vsako leto tudi v tem tednu do 20. maja pripravlja pester izbor več kot dvajsetih izobraževalno-informativnih dogodkov - delavnice za samostojno učenje in programiranje, predstavitve krožkov, izpitov in jezikovnih tečajev, interaktivne igrice za otroke, potopisna predavanja in tudi dnevi odprtih vrat.

Ob koncu leta 2011 so se na Andragoškem zavodu Maribor - Ljudski univerzi vključili v postopek za pridobitev certifikata »Družini prijazno podjetje«.

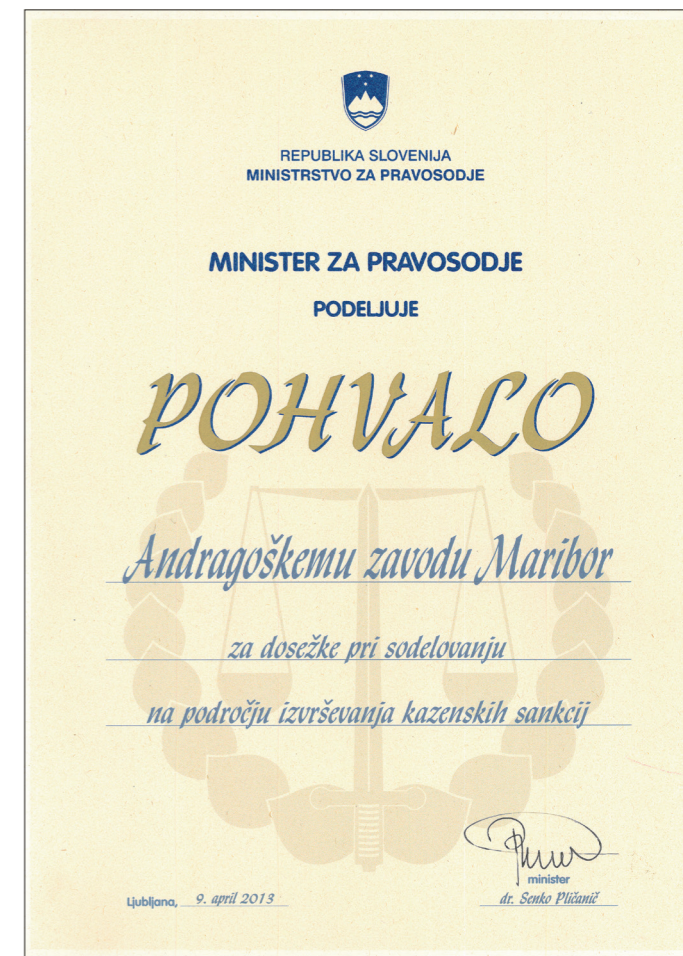
Nabor ukrepov je po posvetu z zaposlenimi in zunanjim svetovalcem opravila štiričlanska projektna skupina, potrdila pa ga je direktorica zavoda Irena Urankar. Ob koncu leta 2015 je Ekvilib inštitut izvedel končno revizijo postopka za pridobitev polnega certifikata »Družini prijazno podjetje«. Polni certifikat družini prijazno podjetje je Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza prejel 13. 5. 2016.



Vir: AZM – LU Maribor

Aprila 2013 je AZM - LU prejel pohvalo Ministrstva za pravosodje, in sicer za dosežke na področju izobraževanja in svetovanja obsojenecem kazni zopora. AZM LU ima pri izvajanju osnovnošolskega izobraževanja odraslih, izkušnje tudi z izvajanjem programa v prostorih Zavoda za prestajanje kazni zopora Maribor kot tudi z individualnim vključevanjem posameznih obsojencev kazni zopora v obstoječe oddelke v prostorih zavoda na Maistrovi ulici 5 v Mariboru.⁸²

⁸² Samoevalvacijsko poročilo za šolsko leto 2013/2014, AZM LU, 2014, str. 3.



Vir: AZM – LU Maribor

V šolskem letu 2004/2005 se ja Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza priključil nacionalnemu projektu Andragoškega centra Slovenije »Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje« (POKI), ki namenja pozornost kakovosti izobraževalnih programov. Skrb za kakovost je stalnica dejavnosti Andragoškega zavoda Maribor - Ljudske univerze. V letu 2020 je bila podaljšana pravica do uporabe Zeleneega znaka kakovosti za tri leta, do 31. 3. 2023.



Vir: AZM – LU Maribor

Na AZM – LU Maribor so v letu 2015 začeli s pilotnim projektom svetovanja na delovnem mestu, in sicer o možnostih izobraževanja in učenja, ki so ga izpeljali v večjem podjetju – Mariborski livarni Maribor (MLM). V proces svetovanja je bilo vključenih 32 zaposlenih, velika večina je bila moških, starejših od 45 let s končano največ 4-letno srednjo šolo. Posebna pozornost je bila namenjena motivaciji zaposlenih za računalniško izobraževanje. V podjetju MLM je bila izvedena metoda interaktivnega raziskovanja, od 32 zaposlenih, ki so bili vključeni v proces svetovanja na delovnem mestu, se je 15 udeležencev vključilo v program izobraževanja za osebni razvoj.



Vir: AZM – LU Maribor

Poleg svetovalne dejavnosti podjetjem in zaposlenim AZM – LU nudi od leta 2016 izobraževanje in usposabljanje v sklopu projekta »Pridobivanje temeljnih kompetenc«, ki je namenjen manj izobraženim zaposlenim, pretežno v starosti nad 45 let, ki potrebujejo dodatna usposabljanja, znanja ali kvalifikacije, zaradi potreb na trgu dela ali zaradi želje po osebnem napredku. V ospredje so postavljene večšine informacijske pismenosti, ki so ključne za prihodnost. AZM – LU v je v projektu sodelovala z večjimi in manjšimi podjetji, gospodarstvom in javnim sektorjem. Sodelovali so: VDC Polž, Dom Danice Vogrinec, Leykam, UKC Maribor, Paloma, Impol, UKM, Študentski domovi, Zavarovalnica Sava, in drugimi.⁸³

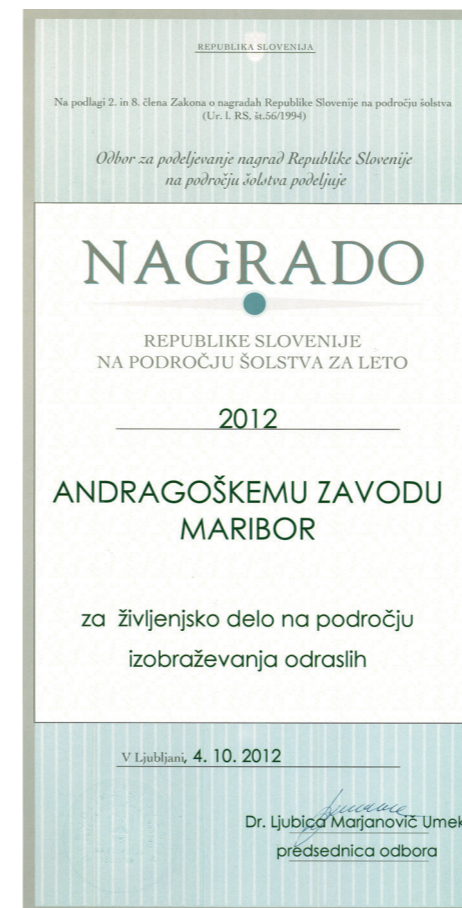
5. oktobra 2012 so bile v Ljubljani podeljene nagrade RS na področju šolstva za leto 2012. Med nagrajenimi je bil Andragoški zavod Maribor, ki je prejel nagrado za življenjsko delo na področju izobraževanja odraslih. Predlagatelj kandidature je bila Štajerska gospodarska zbornica.

⁸³ Irena Urankar, Svetovanje in izobraževanje za zaposlene. V: *Soustvarjamo družbo znanja: zbornik ob 60-letnici Zveze ljudskih univerz Slovenije*. Ljubljana, 2019, str. 92.



Vir: AZM – LU Maribor

Andragoški zavod Maribor, nagrada za življenjsko delo na področju izobraževanja odraslih



Vir: AZM – LU Maribor

Obrazložitev nagrade:

Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza že 90 let izjemno uspešno opravlja svoje poslanstvo vseživljenjskega izobraževanja in svetovanja. Zavod je zrasel, se razvijal in še raste na podlagi izobraževalnih potreb v svojem okolju. Če je leta 1922 ustanovljeno Ljudsko vseučilišče organiziralo predvsem predavanja za slovenske izobražence, se je Ljudska univerza po 2. svetovni vojni množično usmerila v širjenje znanja med vsemi sloji prebivalstva. Odločilno vlogo je odigrala pri dvigu izobrazbene ravni mariborskega delavstva, njen prag pa je v devetih desetletjih prestopilo kar 900.000 slušateljev. Zadnjih 20 let je zavod, ob ugotavljanju potreb na trgu dela, veliko ljudi izobrazil za deficitarne poklice, z izobraževanjem za prvi poklic ali prekvalifikacijami pa številnim omogočil socialno in ekonomsko vključenost, tako pa postal pomemben socialni korektiv za trg dela v svojem okolju. Andragoški zavod Maribor je danes še veliko več. Ponuja bogate izobraževalne in svetovalne storitve za številne ciljne skupine. Svoje poslanstvo opravlja s pretanjenim posluhom za najrazličnejše odrasle udeležence izobraževanja, zaposlene, brezposelne, Rome, priseljence, starejše in mlade, in to z veliko strpnosti in občutljivosti. Njegove dejavnosti potekajo tudi v domovih upokojencev, v zavodu za prestajanje kazni zapora in drugod. Odmevno in s številnimi nagradami potrjeno je njegovo delovanje v evropskih projektih, v andragoški praksi pa dosega nadpovprečne in tudi v javnosti prepoznane rezultate.⁸⁴

Kolektiv iz leta 2012



⁸⁴ Didakta, letn. 22, 2012/13, št. 159, str. 74.



Foto: Drago Jovič, Arnes



Foto: Almira Čtović



Foto: Almira Čtović

LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR 1921–1941

Ivan Fava, profesor, pobudnik Ljudske univerze, 1921–1922

Viktor Grčar, prvi predsednik Ljudske univerze, 18. januar 1922–25. 2. 1924

Janko Kukovec, predsednik Ljudske univerze Maribor, 25. 2. 1924–1941

LJUDSKA UNIVERZA MARIBOR 1945–1959

DELAVSKA UNIVERZA MARIBOR 1959–1992

Branko Pungartnik, prvi upravnik Okrajne delavske univerze, 1959–1962

Zmaga Kavčič, upravnica Delavske univerze občine Maribor Center, 1962–1963, direktorica Delavske univerze Maribor, 1963–65

Ela Ulrih Letonja, (part. ime Atena), direktorica Delavske univerze, 1965–1967

Dr. Avgust Majerič, direktor Delavske univerze, 1967–1969

Martin Učakar, direktor Delavske univerze, 1969–1972

Darin Hasl, direktor Delavske univerze, 1972–1976

Martin Učakar, direktor Delavske univerze, 1976–1980

Marino Bicman, direktor Delavske univerze, 1980–1990

Melita Cimerman, direktorica Delavske univerze, 1991–1992

ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR – LJUDSKA UNIVERZA (1992–)

Melita Cimerman, direktorica AZM – Ljudske univerze, 1992–2009

Irena Urankar, direktorica AZM – Ljudske univerze, 2009–



Slovesnost ob jubileju, 18. 1. 2022

VIRI IN LITERATURA:

- Cimerman, Melita. *Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza: sprehod skozi čas*. Maribor, Društvo za evropsko zavest, 2021.
- Dolar, Jaro. *Spomini. V preddverju literature*. Maribor, Obzorja, 1995.
- Druzovič, Hinko. Deset let slovenske glasbe v Mariboru (1918–1928). *ČZN*, 23 (1928), str. 234.
- Glazer, Janko. *Študijska knjižnica v Mariboru: zgodovina njene nastanka*. Maribor, Mariborska tiskarna, 1928.
- Hartman, Bruno. Zgradbe Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru: kratek zgodovinski pregled. *Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja*, 6, 1970, št. 15, str. 1–22.
- Hartman, Bruno. Oton Župančič na mariborskem odru. *Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja*, letn. XIV, št.31, Ljubljana 1978, str. 5–17.
- Hartman, Bruno. *Kultura v Mariboru: gibanja, zvrsti, osebnosti*. Maribor, Obzorja, 2001.
- Hartman, Bruno. Ljudska univerza v Mariboru: 1922–1941: tudi na Studencih in na Ptujju. *ČZN*, 66, (1995) št. 1, str. 70–111.
- Hrvatina, Klara. The first »Mrs. Japanese« of Slovenia between the two world war: Marija Skušek and her series of lectures on Japanese women. *Asian studies*, letn. 9 (25), št. 3 (2021), str. 169–197.
- *Katalog umetnostne galerije Maribor*. Maribor, Umetnostna galerija, 1970.
- *Ljudska univerza Koper = Università popolare Capodistria: 50 let = [50] ann : 1961–2011*. Koper, Ljudska univerza, 2011.
- Maček, Jure. *Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem – Maribor*, Pokrajinski arhiv, 2004.
- *Monografija Društva likovnih umetnikov Maribor ob stoletnici organizirane likovne dejavnosti v okoljih severovzhodne Slovenije*. Maribor, DLUM, 2020.
- Pivec, Franci. Potreba po likovni umetnosti v Mariboru. V: *Monografija Društva likovnih umetnikov Maribor ob stoletnici organizirane likovne dejavnosti v okoljih severovzhodne Slovenije*. Maribor, DLUM, 2020, str. 1.
- Potočnik, Dragan. Kulturna in prosvetna društva v Mariboru v obdobju med svetovnimi vojnami. *Zgodovinski časopis*. Letn. 54, št. 4 (2000), str. 611–632.
- Potočnik, Dragan. Mariborski župan Viktor Grčar (1921–1924). *SHS*, letn. 17 (2017), št. 3, str. 961–988.
- Potočnik, Dragan. Kulturni utrip v Mariboru med svetovnimi vojnami. *Edinost in dialog*, letnik 73, leto 2018.
- *Samoevalvacijsko poročilo za šolsko leto 2013/2014*, AZM LU, 2014.
- *30 let delavske univerze Maribor*. Maribor, Delavska Univerza, 1989.

ARHIVSKI VIRI IN SLIKOVNO GRADIVO:

- Arhiv Republike Slovenije, Pokrajinski arhiv Maribor, Slovenski etnografski muzej, Univerzitetna knjižnica Maribor, Narodna in univerzitetna knjižnica, AZM – Ljudska univerza

ČASNIKI:

- *Tabor, Male novice, Straža, Jutro, Mariborski večernik Jutra, Vestnik, Večer, Ljudska pravica, Naša žena*

ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR – LJUDSKA UNIVERZA 100 let

Katalog k razstavi, postavljeni v Narodnem domu Maribor (25. 5. 2022) in prestavljeni v prostore Andragoškega zavoda Maribor – Ljudske univerze, 2022

Avtor razstave: Dejan Kac
Oblikovanje razstave: Dejan Štampar

Urednika kataloga: Dejan Kac, Vlasta Stavbar
Besedili: Irena Urankar, Dejan Kac
Lektoriranje: Nino Flisar
Vizualna podoba: Dejan Štampar
Zbirka: Razstavniki katalogi UKM, zvezek 15
Založila: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija, www.press.um.si, zalozba@um.si
Izdala: Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor, Gospejna ulica 10, 2000 Maribor, Slovenija, www.ukm.um.si, ukm@um.si
Vrsta publikacije: E-knjiga
Dostopno na: <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/689>
Izid: Maribor, 2022 © Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba / University of Maribor, University Press

Vse pravice pridržane. Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, predelava ali druga uporaba tega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranjevanjem v elektronski obliki. / All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilized in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publisher



CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

374.72(497.4Maribor)'1922/2022'(083.824)(0.034.2)

ANDRAGOŠKI zavod Maribor – Ljudska univerza
Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza [Elektronski vir] : 100 let / [urednika kataloga Dejan Kac, Vlasta Stavbar ; besedili Irena Urankar, Dejan Kac]. – E-knjiga. – Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2022. – (Zbirka Razstavniki katalogi UKM ; zv. 15)

Način dostopa (URL): <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/689>
ISBN 978-961-286-612-9
doi: 10.18690/um.ukm.2.2022
COBISS.SI-ID 108693507

ISBN: 978-961-286-612-9 (pdf)
978-961-286-615-0 (mehka vezava)

DOI: DOI: <https://doi.org/10.18690/um.ukm.2.2022>

Cena: Brezplačni izvod

Odgovorna oseba založnika:
prof. dr. Zdravko Kačič, rektor Univerze v Mariboru

Citiranje: Kac, D., Stavbar, V. (ur). (2022).
Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza 100 let. Maribor.
Univerzitetna založba. doi: 10.18690/umk.2.2022

